Glas zavezникov

Leto II - Št. 223

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, sobota 9. marca 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

TREZNA PRESOJA

Trst, 9. marca

S koncem vojne je stopil svet v novo, vendar pa nič manj težko obdobje, kakor je bila vojna sama, v obdobje iskanja miru in bodočih oblik narodnega in mednarodnega življenja. Obe dejanji velike igre usode, ki spravljata življenje na svetu iz ravnotežja, ki ustvarjata napore, stisko in zahtevata žrtve, se v nekaterih pogledih med seboj ne razlikujeta. Vojna, katere uspeh je odvisen od popolne strnitve vseh sil in najtesnejšega vskladenja načrtov v boju proti sovražniku, stopa z zmago v drugi del velike igre, ki zahteva enako strnitev sil in vskladenja načrtov vojnih zmagovalcev, če naj pomeni konec svetovne anarhije in vrnitev sveta v mirno življenje. Tiste napore, ki so bili v teku vojne usmerjeni proti sovražniku, morajo zmagoviti zavezniki usmeriti proti samim sebi, proti tisti objektivno pretirani zahtevnosti ideološkega, političnega, gospodarskega itd. značaja, kar se v mednarodnem življenju običajno označuje z imperializmom, ekspanzionizmom in iskanjem vplivnostnih področij, če naj svet jutri v miru živeča harmonična družina, ne pa prizorišče mednarodnih trenj in očitnih ali pa tajnih priprav za novo vojno.

Popolnoma pogrešna je bila vedno misel (ne sme pa biti več v bodoče), da je vojna končana takrat, ko je sovražnik položil orožje. Morda je bilo ta žno mnenje utemeljeno tedaj, ko so bile vojne omejene le na manjša področja in na dva bojujoča se nasprotnika, nikakor pa ne more biti temu tako v svetovni vojni totalitarnega značaja. Odločitev o usodi sveta ne nastopa v trenotku, ko je dan znak za prekinitev sovražnosti, odločitev pade šele kesneje, v dobojevani borbi za mir, ki jo izvojuje zrelost in uvidevnost, ali pa onemogoči nestrpnost in nepopustljivost.

Danes živimo v takšnem težkem in odložilnem času. Pred nami stojita le dve možnosti: ali bomo dobojevali mir, ali pa ga bomo izgubili. Tretje možnosti ni. Prva pot pomeni sporazum vseh ljudi in narodov dobre volje pod vidikom vrhovnega interesa uravnovešenega mednarodnega življenja, pri čemer mora vsak prispevati tudi nekaj žrtev; druga pot pomeni vztrajanje na pretiranih zahtevah, nepopustljivosti in na uveževanju le svojih lastnih, ne pa skupnih interesov, ali morda celo na stališču, ki ni dostojno članstva mednarodne družine narodov in svetle tradicije vojnega sodelovanja v boju proti nedemokratičnemu totalitarizmu.

Verjamemo, da je morda marsikomu težko misliti in uravnavati korak z velikodušno širokogrudnostjo, s srčnostjo širokih obzorij in z zrelo plemenitostjo. Na svetu so veliki in majhni. Ne le po številu, marveč tudi po duhu. Poleg tega sta predvojni in vojni čas vnesla v življenje ljudi in narodov toliko nizkega, nedostojnega in s človeškim dostojanstvom nezdružljivega, toliko pretirano napihnjenega, neuravnovešenega in propagandno prikrojenega, da se svet tega danes le s težavo otresa in skuša pozabljati. Toda vse to je treba iz življenja odstraniti, z vsem naporom in z vsemi silami moramo stremeti za tem, da bomo vzporedno s tvarno skrbeli tudi za duhovno in moralno obnovo. To je klic časa, to je nujnost ravno zdaj, v času največje odločitve, na prelomnici med dvema možnostima, ki smo ju nakazali.

Čas odločitve, pred katerim stoji ves svet, dobiva te dni svojo zelo stvarno obliko tudi pri nas v Julijski krajini. Ni še čas dokončne odločitve, vendar pa je čas nespornega ustvarjanja predpostavk za dokončno odločitev. Vprašanje ni majhno, saj zadeva življenjsko problematiko spornega ozemlja dveh sosedov preteklosti in bodočnosti, enako pa so na rešitvi zainteresirane tudi druge države, prav za prav ves svet. Medzavezniška komisija, ki bo preučevala položaj tega področja, bo nepristranski tolmač ugotovljenih dejstev, pa tudi vtisov, ki si jih bo z državniško zrelostjo na tem ozemlju nabrala.

Razumljivo je, da si bodo vsi prizadeti činitelji, o katerih koristih se je s prihodom medzavezniške komisije začela pot odločevanja, prizadevali, da z vsemi razpoložljivimi dokazi podpro čim ugodnejšo rešitev tega vprašanja pod vidikom svojih koristi. Nihče jim tega ne more oporekati, ker je to njihova pravica in tudi dolžnost. Gotovo je, da bo pri tem sodelovalo tudi prebivalstvo, ki bo na ta ali oni način hotelo dati izraza svojim težnjam. Komisija bo prave in nepotvorjene dokaze in izraze poleg glavnih vidikov, ki jih je začrtala za njeno preučevanje komisija zunanjih ministrov, ki ji je naložila premotritev etniškega, gospodarskega in zemljepisnega položaja spornega področja, pri oddaji svojega zaključnega poročila gotovo upoštevala.

Vsekakor pa ne more biti vseeno, na kakšen način bodo dokaze o stvarnem položaju in izraze teženj komisiji dostavili. Brez dvoma je edina razumska in tudi politično poštena pot dostojnega in visoko strpnega ter nepotvorjenega izražanja, pa naj se zgodi v tej ali oni obliki. Na ta način bo prebivalstvo tega področja, o čigar usodi bo morda v kratkem padla odločitev, pred vsem svetom in tudi pred svojo vestjo dokazalo svojo visoko moralno in politično zrelost.

A. A.

„NOČEMO DRŽAVLJANSKE VOJNE V ŠPANIJI" - pravi kancler lord Jowitt

LORD JOWITT
državni kancler v uradni obleki

Britanska vlada ugodno sprejela predlog francoskega ministra Gouina o angleško-sovjetsko-francoski zvezi

LONDON, 9. marca. — Pri razpravi o zunanji politiki v lordski zbornici je državni kancler lord Jowitt izjavil, da britanska vlada kljub temu, da je izrazila svoje nezadovoljstvo s Francovim režimom v Španiji, ne namerava poseči v španske zadeve. «Zavedam se kot vsak, ki je preučeval zgodovino Španije, kakšne grobosti in strahote so označevale v preteklosti državljanske vojne v Španiji. Zato bomo z nasvetom in primerom ter s prikazovanjem čustev, ki nas navdajajo do te vlade, napravili to, kar bomo mogli, ker bodo Španci samo tako mogli doseči tisto svobodo, ki jim bo dovoljevala svobodno voliti svoje voditelje. Resnično želimo, da bi se v najkrajšem času končala ta mora, ki pritiska k tlom španski narod».

Ko je govoril o odnosih s Francijo, je Jowitt dejal, da britanska vlada z naklonjenostjo upošteva možnost trozveze med Veliko Britanijo, Francijo in Sovjetsko zvezo, ki jo je nedavno predlagal francoski predsednik Gouin. Britanska vlada meni, da bo mogoče, ko bodo uredili anglo-sovjetske in francosko-sovjetske odnošaje s pogodbami o zavezništvu, tudi formalno določiti s pogodbo o zaveznistvu odnose

«Prepričan sem, če mi nimamo trenotno formalne pogodbe, da to ne pomeni, da nismo pripravljeni složno sodelovati, da bi preprečili ponovitev tega, kar se je zgodilo dvakrat v poslednjih 25 letih. Kar se tiče prisrčnosti naših odnosov s Francijo, ti z zaključitvijo redne zavezniške pogodbe ne bodo postali bolj prijateljski, kot so bili doslej».

TRUMAN NI VEDEL

Washington, 9. marca

Predsednik Truman je na vprašanje, ali je poznal Churchillov govor, preden ga je ta preteklo sredo govoril v Fultonu, dejal, da vsebine govora ni poznal. Dodal pa je, da je Amerika svobodna država, kjer ima vsak pravico svobodno govoriti, kar hoče.

O trajanju posvetovanj voditeljev glavnega mešanega anglo-ameriškega stana je predsednik Truman dejal, da bodo trajala tako dolgo, dokler ne bo vojna uradno končana. Ameriškega veleposlanika v Londonu, Johna G. Vinanta je pozval, naj se vrne v domovino na posvetovanja. Dodal je, da Vinant ni odstopil.

Pojasnil je tudi, da je zahteval, da se general George Marshall vrne v Washington na posvetovanja, na kar bo spet odšel na Kitajsko kot posebni predsednikov odposlanec.

Na vprašanje, ali bi se ustanova Združenih narodov zrušila, če bi Sovjeti vztrajali na tem, da ne umaknejo čet iz Perzije, je Truman odgovoril, da se ustanova Združenih narodov ne sme zrušiti in je on ne bo pustil zrušiti. Truman ne verjame, da bi Sovjetska zveza vodila samovoljno politiko.

UMIK SOVJETOV V MANDŽURIJI

Čungking, 9 marca

Poročevalska agencija osrednje vlade poroča, da so opazili v Mandžuriji premike sovjetskih čet, ki gredo proti severu. Iz Mukdena je po teh poročilih odpotovalo proti severu 20 vlakov sovjetskih čet, ki so bile namenjene v neko mesto, 60 km od mandžursko-sovjetske meje.

FRANCOSKE ČETE V INDOKINI

Pariz, 9. marca

Prve skupine francoskih čet so se izkrcale v severni Indokini. Kitajske oblasti so izdale ukaz, da prekinejo sovražnosti. Francosko poročilo potrjuje, da vlada v Hanoiu, prestolnici pokrajine, spet mir.

V zvezi s spopadom pri izkrcanju v Haiphongu javlja francosko uradno poročilo, da je bilo kitajsko topništvo tisto, ki je prvo odprlo topovski ogenj na križarko «Emil Bertin» in na ladje, ki so jo spremljale v pristanišče. Francoske ladje niso pol ure odgovorile na ogenj.

Na dvome, ki so jih izrazili kitajski časnikarji, je podčrtal zastopnik francoskega zunanjega ministrstva, da so imeli poveljniki kitajskega topništva verjetno napačna navodila, ali pa jih sploh niso dobili. Ni pa res, da so francoske čete, ki so prišle v pristanišče na dan in ob uri, kot to določa pred kratkim sklenjeni sporazum s kitajskimi silami, odprle ogenj na kitajske obalne položaje. V pristanišče v Haiphongu se ne more priti ob vsaki uri zaradi plime in oseke.

Francoski vojni minister je naznanil, da so dosegle francoske izgube pri spopadu v Haiphongu 20 mrtvih in 40 ranjenih.

Pri sporazumu o samostojni vladi Anama so sklenili naslednji dogovor: Francoska vlada priznava republiko Viet Nam kot svobodno državo z lastno vlado, parlamentom, vojsko in financami, ki je del indokitajske federacije in francoske zveze.

Govor lorda Samuela

Razprave se je udeležil tudi liberalni lord Samuel, ki je poudaril, da je naletel Churchillov govor o sodelovanju med Veliko Britanijo in Združenimi državami na splošen ugoden sprejem v Angliji. «Morda bi bilo pametno pustiti nadaljnjo pobudo Združenim državam, ker ne bi bilo pametno narediti vtis, da izvaja Velika Britanija pritisk na Združene države. Prav tako pa je treba odstraniti vtis, da skušajo narodi angleškega jezika, ki slučajno posedujejo tajnost atomske bombe, ustanoviti nekako nadvlado angleško govorečih narodov na svetu.

«Združeni narodi bi ne bili zadovoljni, ako bi bilo videti, da hočeta izvajati dva izmed njihovih članov premoč s pomočjo kombinacije vojaške sile in političnega vpliva. Nasprotstva med Združenimi narodi so nastala zaradi nesrečnega stanja anglo-sovjetskih odnošajev. Ne razumem trenotnega ravnanja Sovjetske zveze. Sovjetska zveza obžaluje, da skuša Velika Britanija priti do najprisrčnejših odnosov s sosednjimi evropskimi državami, četudi to ne meri na ustvaritev zahodnega bloka med državami. Tudi če bi Sovjetske zveze ne bilo, bi bila britanska politika do zahodnih držav popolnoma enaka. Glavna čustva dobre volje, ki jih goji Velika Britanija do Sovjetske zveze, so zdaj nekoliko razmajana».

«Sovjetska zveza trpi po svoji volji na enem izmed najmočnejših občutkov manjvrednosti, ki morejo zadeti narod: nadaljevanje cenzure nad novicami in obvestili za tisk, ki ga nadzoruje vlada. Država, v kateri velja takšen ustroj in kateri služi takšen tisk, je kot človek z zavezanimi očmi. Ta ne ve, kaj se godi okoli njega. Vsak hrup ga vznemirja. Ne ve, ali bo dobil udarec; ker pa je obvezan, udari kar sam prvi. Sovjetska politika svojevoljne osamljenosti je nekaj skrajno usodnega za mednarodne odnošaje».

Prijateljstvo britanske vlade

V imenu vlade je odgovoril lordu Samuelu lord Stansgate, minister za letalstvo: «Vse, kar hočem povedati, je, da vladna politika ni osnovana na zvezah, ampak na ustanovi Združenih narodov in edinosti v svetu».

Naglasil je, da si hočejo Združene države zagotoviti na Pacifiku, Atlantiku in v južni Ameriki svobodo pred napadi in je vprašal: «Ali je upravicena zahteva Sovjetske zveze po varnosti svojih meja, ki je edini namen sovjetske politike? Po vsem tem, kar je Sovjetska zveza prestala in po njeni veliki zmagi, ni presenetljivo, če ima občutek ogromne moči, treba pa je storiti vse, kar je mogoče, da bi dosegli medsebojno razumevanje. Sovjeti nimajo v britanski vladi sovražne vlade, ampak vlado, katere člani so bili prijatelji Sovjetske zveze v njenih najtežjih časih in ki so jo branili, ko je imela na svetu majhno število prijateljev. Kljub temu se dnevno pojavljajo nova trenja in zavedati se moramo, da nekaterih vprašanj ne moremo rešiti z zgovornostjo ali orožjem, ampak samo z rešitvijo vprašanj socialne organizacije po velikih narodih».

Medtem je drugo nujnejše vprašanje kot samo zagotovitev opornih točk in ustvaritev satelitskih držav, to je vprašanje velikega pomanjkanja, ki vlada po vsem svetu».

OTOK BORNHOLM IN SOVJETSKA ZASEDBA

Kopenhagen, 9. marca

Poročevalec danskega zunanjega ministrstva je izjavil, da ni potrjena vest, po kateri naj bi sovjetski veleposlanik v Kopenhagenu Andrej Plaskine izročil danski vladi noto, v kateri naj bi bilo potrjeno, da je Sovjetska zveza pripravljena umakniti svoje sile z otoka Bornholm pod pogojem, da Danska namesti tam mocno posadko. Dodal je, da je vprašanje Bornholma zdaj predmet pogajanj med Sovjetsko zvezo in Dansko.

VON BUELOW O HITLERJEVI SMRTI

Bremen, 9. marca

Podpolkovnik Nikolaus von Bülow, bivši pribočnik in osebni Hitlerjev prijatelj, eden izmed zadnjih, ki so zapustili zaklonišče vladne palače v Berlinu, ko so se približali Sovjeti, je pri zaslišanju izjavil, da Hitler ni imel moralne in fizične moči, da bil nadaljeval življenje.

«Hitlerju bi bilo nemogoče — je dodal von Bülow — pobegniti, ko so Sovjeti obkolili Berlin in bi bilo tudi proti njegovi želji iskati kakršen koli način osebne rešitve.»

Von Bülow je še izjavil, da ne verjame, da bi imela Eva Braun, katero je Hitler poročil pred smrtjo, kakšnega otroka z njim. «Med letj 1937 in 1941 sem jo večkrat videl — je izjavil von Bülow — in nikdar nisem opazil, da bi bila nosečа. Hitler je večkrat rekel: «Ni mogoče, da bi jaz imel otroke in to iz javnih in osebnih razlogov».

Vodja sovjetske delegacije prispel v Trst

Protipredpisno izobešanje zastav in pisanje gesel in znakov - Kratkotrajne prekinitve dela v nekaterih tvornicah

TRST, 9. marca — Glavni sovjetski zastopnik pri komisiji predstavnikov zavezniških zunanjih ministrov Gorašenko se je sinoči pridružil britanskemu, ameriškemu in francoskemu zastopniku, ki so prispeli v četrtek. Tako je komisija popolna. Pričakujejo, da bo prvi sestanek danes. Glavni zastopniki štirih velesil bodo izmenoma predsedovali sestankom. Prvi predsednik bo glavni francoski delegat Jean Philippe Wolfram.

Ko so delegati čakali na prihod Gorašenka, da bi priceli skupno delo, so se po mestu in okolici pojavili prvi znaki nacionalističnih čustev. Nemiri so bili posebno zaradi zastav, toda ni bilo resnih incidentov.

V Trstu je malo zastav, posebno v osrednjem delu mesta. V okraju Sv. Jakob se je število zastav vsako uro večalo. V glavnem so izobešali italijanske in jugoslovanske zastave s peterokrako zvezdo. Videli so se napisi, ki so bili brzkone namenjeni za britanske in ameriške zastopnike.

Policija Julijske pokrajine je morala posredovati nekolikokrat, ko so skušali izobesiti zastave na javna poslopja ali na poslopja, v katerih so vojaške oblasti. Napisi in zastave ne smejo biti na poslopjih javnih uradov, vojaških čet ali pa po hišah, kjer so stanovalci proti temu. Zavezniška vojaška uprava in policijske oblasti ne nameravajo prepričevati posameznikom, da izrazijo svoje nazore s čopičem ali z zastavo, seveda samo, še se sledoji ravnajo po predpisih.

Med drugim so odstranili zastavo tudi na tržaškem poslopju državnih železnic. V enem nadstropju je italijansko osebje, medtem ko je v bližnjem jugoslovanski urad. Jugoslovani so izobesili nekaj zastav in policija jih je odstranila. Medtem ko so šli nekateri uradniki na kosilo, je v nižje nadstropje neki neznani moški vrgel steklenico, brzkone da bi protestiral zaradi odstranitve zastav. Steklenica je ranila eno osebo.

V tržaškem Arsenalu so izobesili vec jugoslovanskih zastav na različnih poslopjih in zgradbah. Nekaj Italijanov je temu nasprotovalo in so stopili za nekaj časa v stavko. Nekateri njihovi sodelavci so jih skusali ustrahovati.

Več delavcev je zapustilo pivovarno Dreher, ker so s poslopja odstranili jugoslovansko zastavo. Obrazložili so jim, da se je to zgodilo zaradi tega, ker je poslopje deloma zasedeno po vojaških oblasteh 55. vojnega okrožja. Ne dolgo potem so se možje vrnili na delo.

Na nekaterih drugih mestih, kjer so ljudje menili, da jugoslovanske zastave ne predstavljajo čustvovanja večine, je prišlo do grozenj s stavkami, do katerih pa ni prišlo.

Poziv komunističnim četam na umik iz Jehola

Nevarnost nove državljanske vojne na Kitajskem zaradi splošnega premika komunističnih čet iz severa v pokrajine, ki so pod upravo čet osrednje kitajske vlade

ČUNGKING, 9. marca — Kakor poroča Reuterjev dopisnik, je glavni izvršni stan v Pekingu, v katerem so zastopniki vlade, komunistov in Združenih držav in ki so ga ustanovili za prekinitev sovražnosti na Kitajskem, poslal ultimat komunističnim četam v južnem Jeholu, ki meji na Mandžurijo. Pozivajo jih, naj se umaknejo. V nasprotnem primeru pravi ultimat, bo na njih padla odgovornost, za izbruh državljanske vojne. «Komunistom, ki so nedavno zasedli Pingchuan, v južnem Jeholu, so ukazali, naj se umaknejo za 160 km proti severu in zasedejo položaje severozahodno od Chihfenga».

Odločna akcija glavnega stana v Pekingu je vzbudila povečanje protisovjetskih demonstracij v Pekingu. Voditelji so bili dijaki, begunci iz univerz v Mandžuriji. Na demonstracijah so zahtevali, naj vlada pricne pogajanja s Sovjetsko zvezo za takojšnjo vrnitev severozahodnih področij.

Ukinjena svoboda zaradi „nedovoljenih" tiskovin

Poročilo agencije «Reuter» iz krogov kitajske osrednje vlade v Čungkingu javlja, da so sovjetske oblasti v Harbonu (Mandžurija) ukinile svobodo zborovanja, tiska in govora, zaradi pojava «nedovoljenih» tiskovin. Izjavile so, da je strogi ukrep posledica pojave letakov, v katerih so zahtevali, da Sovjetska zveza spoštuje sklepe pogodbe, ki jo je sklenila s Kitajsko osrednjo vlado v Moskvi.

Prav tako poročajo, da se je 30 polkov kitajskih komunističnih čet preselilo iz Kalgana (Čangkajškov), ki leži približno 160 km severovzhodno od Pekinga, v Jeholsko pokrajino v Mandžuriji. Po poročilu kitajskega informativnega ministrstva prihaja še vedno do redkih spopadov med četami osrednje vlade in komunisti ob progah, ki vodijo k Mukdenu.

General Albert Wedemeyer, poveljnik severno-ameriških čet na Kitajskem, je imel že drugi razgovor z generalisimom Čangkajšekom v zadnjih štirindvajsetih urah, toda niso izdali nobenega poročila o namenu sestanka.

Po poročilu agencije «International News Service» so general Georg Marshall, general Chou En Lai kot zastopnik kitajske komunistične stranke in generalisim Čangkajšek kot zastopnik vladnih sil kot uspeh svojih stremljenj za rešitev notranjih kitajskih trenj izrazili upanje, da «bodo na Kitajskem hitro vzpostavili normalne življenjske pogoje». Izjava je uspeh petdnevnega potovanja po severnih kitajskih pokrajinah.

Kakor poroča ista agencija, sta se nacionalistični in komunistični voditelj sporazumela, da odpravijo carinske zapore po mestih, zaradi katerih «prebivalstvo umira od gladu». Zaradi tega bodo odpravili vse omejitve za «prosto gibanje» in čimprej uredili promet.

Izjava poudarja, da «zaupamo, da bodo postavili temelj za trdno sodelovanje med poveljniki in čimprej uvedli normalne razmere. Razen tega smo mnenja, da stá obe vojski duhovno pripravljeni za rešitev težkega vprašanja demobilizacije in združitve v skupno vojsko».

OBTOŽNICA PROTI FRANKU

Praga, 9. marca

Po prvih poizvedovanjih so ugotovili, da je vodil Frank kot vodja sudetskih nacistov, aktivno delovanje za razkroj češkoslovaske republike in z drugimi zarotniki pripravil padec vlade. Karl Frank je dalje obtožen obrekovanja Češkoslovaške, hitlerjanske propagande, umorov Čehov in Slovakov, uničenja vasi Lidice in da je oborožil tisoče Čehoslovakov za Nemčijo ter udeležbe pri številnih zločinih, k so jih izvrsili hitlerjanci v takozvanem protektoratu Češke

SOVJETSKO-TURŠKI ODNOŠAJI PO BYRNESU

Washington, 9. marca

Ameriški zunanji minister je včeraj zvečer izjavil, da je Sovjetska zveza obvestila Turčijo, da je podpis zavezniške pogodbe med obema vladama odvisen od razgovorov o turških pokrajinah Karsa in Ardahan ter o Dardanelah.

Byrnes je tudi omenil, da vlada Združenih držav ni prejela odgovora na zahtevo po pojasnilu sovjetske odločitve o vzdrževanju sovjetskih čet v Perziji.

Byrnes je dejal, da še ne more objaviti vsebine drugega ameriškega protesta Moskvi zaradi sovjetske delavnosti v Mandžuriji. Byrnes je omenil, da so zdaj prejeli odgovor sovjetske vlade na svojo prvo noto o Mandžuriji, ki so jo poslali v Moskvo 9. februarja in zaradi česar so odlašali z izročitvijo druge note. Ni si še a jasnem, ali jo bodo izročili.

ZAPISKI

PERZIJA

IV

Pri upoštevanju vsega tega Teheran premišlja, kaj se pripravlja v bližnji bodočnosti. Predvsem, kakšne končne namere imajo Rusi? V splošnem pričakujejo, da bodo Rusi umaknili svoje čete ali «vsaj svoje uniforme» na dan 2. marca, kot to predpisuje pogodba iz leta 1942.

Eden ali dva odlična Perzijca sta črnogleda in mislita, da bo usoda severnih pokrajin ob primernem času enaka «kot baltiških držav, Bohare in Kive», katere so pogoltnili Rusi. Kot dokaz za to svojo trditev navajajo vesti, da Sovjeti vrtajo petrolejska polja v severnih pokrajinah, četudi je perzijska vlada odklonila njihovo zadevno prošnjo leta 1943. Drugi mislijo, da se bodo Sovjeti zadovoljili s tem, da bodo pustili v perzijskem Azerbejdžanu Sovjetom naklonjeno upravo in zagotovili, da bodo v severni Perziji izvolili v osrednji parlament poslance, ki so njim naklonjeni.

Da bi se izognil vsem tem možnostim, je perzijski parlament preložil volitve na čas, ko bodo vse tuje čete zapustile deželo. Splošno so mislili, da se Rusija ne bo umaknila, dokler ne bo prišel na oblast v Teheranu «prijateljsko razpoložen» ministrski predsednik. Toda Perzijci mislijo, da beseda «prijateljski» v sovjetskem slovarju pomeni «poslušni», zaradi česar niso prav nič dobro razpoloženi za takšne zahteve. Kljub temu pa se je ruska politika za pomirjenje e približala nekaterim perzijskim članom parlamenta, ki so nedavno ponudili podporo Quavamu Soltanehu, ministrskem predsedniku, ki je bil ruski kandidat za to mesto. Soltaneh je res postal ministrski predsednik in odpotoval na pogajanja v Moskvo. Soltaneh je bogat veleposestnik, katerega politična preteklost in bogastvo daje ta prav majhen izgled na to, da bi postal voditelj demokratske in liberalne vlade, toda njegova obširna veleposestva v pokrajini Gilan ob kaspiškem morju povzročajo, da je bodj dovzeten za ruski pritisk.

Veliko razpravljajo o perzijskih ukrepih, kadar bj se ruske sile umaknile iz severnih pokrajin. Ali bodo, verni svojim trditvam, da je perzijski «sever zvest toda ustrahovan», zatrli Tudeh in «demokrate» v severnih pokrajinah?

Ali bodo tvegali neprijetnosti s tem, da bi razpustili azerbejdžanski Majlis in razveljavili jesenske volitve? Ali bodo razpisali nove «svobodne» volitve v novi pokrajinski svet, katerega pooblastila bodo omejili na določbe perzijske ustave?

Mnogi Perzijci so videli v pripombi nekega Rusa o prijateljski pogodbi iz leta 1921 namig, kako naj bi rešili to vprašanje med Rusijo in Perzijo. To je povzročilo začudenje in celo ogorčenje, zakaj po perzijskem mnenju leži glavna vrednost te pogodbe v čl. II, ki pravi, da bo «perzijski narod srečen in neodvisen in bo svobodno razpolagal s svojo zemljo» in zagotavlja ruski «odrek sodelovanju pri katerem koli dejanju, ki bi mogło uničiti ali oslabiti perzijsko suverenitetо».

Perzijci nikakor ne dvomijo, da je Rusija s podpiranjem Tudeha in «demokratov» ter se z ohromitvijo oblasti osrednje perzijske vlade v Azerbejdžanu vmešala v notranje zadeve Perzije. Perzijci ne verjamejo, da bj si mogla Rusija razlagati pogodbo v tem smislu, da bi imela pravico, da «njene čete stopijo na perzijsko ozemlje» v izvestnih okoliščinah, toda pismo sovjetskega predstavnika v Teheranu, Rotsteina, katero je poslal perzijskemu zunanjemu sinistru 12. dec. 1921 in ki je priloženo pogodbi, izrečno omejuje uporabo čl. VI, na «primere, kjer gre za priprave velikih oboroženih napadov» iz perzijskega ozemlja na Rusijo ali na njej priključene sovjetske republike. Perzijski Azerbejdžan pa ni niti sovjetski zaveznik niti ni neodvisen.

Opazovalci v Teheranu imajo vtis, da so Rusi ponovili z perzijskem Azerbejdžanu postopek, ki jim je prinesel že večkrat koristi v šibkih sosednih deležah ob njirovih mejah: vzpostavitev vlade, katero vodijo v veliki meri njihovi pooblaščenci in ljudje, ki so dostopni njihovim željam. Perzijci pa, zaradi pomanjkanja uvidevnosti in politične pameti, so jih to omogočili narediti celo pod videzom moralne upravičenosti. Če je ta pregled dogodkov v kakšni podrobnosti netočen in nepravičen za Ruse, je to zaradi tega, ker so odrekli neodvisnim opazovalcem možnost, da bi mogli iz bližine opazovati razvoj gibanja, katerega dobre strani bi bilo gotovo treba pokazati zunanjemu svetu in ne mu jih skrivati.

(Konec)

Osrednja uprava za Nemčijo Francoski pristanek

London, 9. marca

Francosko stališče zaradi uvedbe osrednje uprave v Nemčiji je bilo dolgo časa ovira za nujno potrebno preureditev zavezniške organizacije, ki je ločila Nemčijo v štiri ločena zasedbena področja. Velike gospodarske neprilike so ogražale red in mir v tej deželi, katero je vojna spravila na rob propada in zmede.

Sklep francoske vlade, da povabi vlade ostalih treh velesil, ki izvajajo upravo v Nemčiji, na konferenco v Pariz, na kateri bi obravnavali vse vidike nemskega problema, je naletela na ugoden odziv ne samo v Nemčiji, temveč po vsem svetu. Svetovno javno mnenje izraža upanje, da bodo na ta način spet odstranili eno boleče točko mednarodnega sodelovanja. Francoski zunanji minister George Bidault je vložil predlog svoje vlade v obliki poslanice ameriškemu veleposlaniku Jeffersonu Caffertyju v Parizu. To je odgovor na poslanico ameriškega zunanjega ministra Jamesa Byrnesa, v kateri je zahteval pojasnilo o francoskem stališču o osredotočenju nemške uprave.

Združene države o Porurju

Po poročilu lista «New York Times» bo povabilo pripravilo pot za rešitev vprašanja, kateremu se je Francija doslej upirala, ker je bila nasprotna poenotenju nemske uprave pred določitvijo zahodne nemške meje.

Uradni krogi v Washingtonu so nakazali, da ni nobene podlage za resničnost vesti, da so Združene države sklenile prepustiti Porurje Nemčiji. Obenem so pojasnili, da se izjava generala Williama H. Draperja, glavnega gospodarskega svetnika ameriške vojaške uprave v Nemčiji, nanaša samo na sklepe tehnične narave, ki veljajo za sedanji položaj. Ni nobenega vzroka, da bi zaupali vestem tiska zadnjih dni, po katerem naj bi odklonili francoske zahteve za mednarodno nadzorstvo Porurja.

General Joseph T. McNarney, vrhovni poveljnik ameriških sil v Evropi, je v mesečnem poročilu svoji vladi opozoril na nevarnost, če bi francoska vlada odklonila pristanek na uvedbo enotne uprave v Nemčiji. Podčrtal je dejstvo, da je britansko in sovjetsko odposlanstvo pri zavezniski nadzorstveni upravi poudarilo potrebo po ustanovitvi glavnega nemškega finančnega urada, da bi preprečil inflacijo. Kaj podobnega bi bilo mogoče doseči samo s sporazumno akcijo.

V svojem poročilu je general McNarney izrazil zadovoljstvo, da nemške krajevne uprave nudijo zadovoljivo sodelovanje in dajejo številne znake naraščajoce pobude. McNarney je tudi podčrtal, da so Nemci na britanskem področju nasprotni razviti akciji socialnih demokratov in komunistov v Berlinu.

Selitev Nemcev pri čiščenju nacistov

Ameriška zasedbena oblast je odobrila navodila, po katerih bodo na ameriškem zasedbenem področju nemške oblasti sodelovale pri čiščenju nacističnih zločincev. Pripadnost k nacistični stranki sama na sebi še ne bo dokaz za krivdo. Vsi Nemci bodo morali odgovoriti na izvestno število vprašanj in jih bodo razdelili v različne skupine po stopnji njihovega sodelovanja v nacističnih organizacijah.

Na britanskem zasedbenem področju v Berlinu bo pričel izhajati prvi nemski časnik, ki so ga dovolile britanske oblasti. Gre za časnik «Spandauer Zeitung», ki so ga nacisti ukinili leta 1939.

Na angleško zasedbeno področje je prispela prva skupina Nemcev, ki jih selijo iz Poljske. Prihajalo bo povprečno 5.000 oseb dnevno. Po načrtu predvidevajo poldrug milijon oseb.

Selitev nemških državljanov iz Avstrije

Avstrijska vlada je v zvezi z izseljevanjem nemških državljanov objavila, da so zavezniške nadzorstvene oblasti odobrile načrt, po katerem bodo lahko ostali v Avstriji nekateri Nemci iz Nemčije in Sudetov, če bodo ugotovili, da so nenadomestljivi v industriji ali poljedelstvu. Načrt razlikuje med Nemci, ki so prišli iz krajev ob avstrijski meji in «Volksdeutsche», ki so prišli iz oddaljenejših krajev v Jugoslaviji ali Romuniji. Prednost bodo imeli prvi, ki imajo «etnične zveze» z Avstrijci.

V Foggi v Italiji je obiskal taborišče nemških vojnih ujetnikov münsterski škof von Galen.

Britansko sodišče v Hamburgu je zaslišalo lastnika in dva uslužbenca tovarne kemijskih proizvodov Tesch in Stabenow, ki sta obtožena soodgovornosti za usmrtitev štirih in pol milijonov oseb v plinskih celicah, ker so v svoji tovarni izdelovali «cyclongas», ki so ga Nemci uporabljali v koncentracijskih taboriščih.

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

ERNEST BEVIN

Hoja mu je težka in zibajoča, izgovorjava nelepa in nejasna, obraz postane zaradi jeze večkrat rdeč, pest mu neobvladano udarja po govorniški mizi in njegovi izrazi so do žaljivosti jasni: Ernest Bevin ni gentleman, je pa — in v tem so si edini tudi njegovi nasprotniki — velik mož.

«Obsojam vaša izvajanja kot laž», vzkipi. «Nesmisel», vrže svojim nasprotnikom. Njegovi govori se skoraj vedno končajo z izzivanjem. «Zahtevam odgovor», je pozval Churchilla med decembrsko razpravo v angleški spodnji zbornici in na enak način, da, z istimi besedami je v Varnostnem svetu pozval Višinskega. Redko je kak zunanji minister tako nediplomatski kot Ernest Bevin. Z njim se pričenja nova «diplomatska šola»: diplomacija odkrite besede. Od stare diplomacije se loči enako kot kultiviran politični salon od zakajenega političnega zborovalnega prostora, kot svetlosivi gosposki cilinder od delavčeve čepice, kot se izvošček in Rolls Royce razlikujeta od kamiona, ki ropoče po ulici, razlikuje se tako, kot se razlikuje Anthony Eden od Ernesta Bevina.

Skrivnost uspeha Ernesta Bevina si lahko deloma pojasnimo z dejstvom, da predstavlja svoj čas, svojo državo in svoj narod. Danes je enako znan in enako brez prigovora kot Winston Churchill. Deloma pa vsekakor počiva njegova popularnost na nesporazumu, ki ga bo morda stal tudi kariero. Delavski voditelj Bevin se je v zadnjih mesecih razvil iz prvoborca «dobromislečih» v šampiona reakcije. Prišel je v enako neprijeten položaj, v kakršnem so neštete «napredne» in «levo» usmerjene osebnosti na vsem svetu. S silo in včasi celo brutalnostjo zasleduje politiko, ki jo je že pred angleškimi volitvami izvršilni odbor laburistične stranke očrtal s sledečimi besedami: «Angleška delavska stranka se bojuje za versko svobodo, svobodo besede, svobodo tiska. Delavska stranka bo pazila, da se te svoboščine ne samo ohranijo, marveč celo razvijajo, da bomo lahko spet uživali osebne meščanske svoboščine, ki smo jih prostovoljno žrtvovali, da bi dobili vojno». Toda številni gospodje, ki danes ploskajo Bevinu, mislijo na drugo svobodo. Njegovi nasprotniki na levici, ki mu očitajo, da ne dela prav, ker širi protibolševiško križarsko vojno, pa mislijo spet na drugačno svobodo.

Trenotno soglaša z Bevinovo zunanjo politiko večina angleškega ljudstva. Proti sovjetskim zahtevam lahko ostaja močan, ker nihče na levici ne more oporekati njegovega dolgoletnega nastopanja proti slepi imperialistični protibolševiški politiki. Ko se je te dni do posebne mere ojačila gonja levega krila laburistične stranke in komunistov proti «bevinizmu», je Bevin dejal svojim prijateljem: «Delavec sem, ne pa plenilec. Čisto vest imam. V tem je moja moč».

Na srečo Bevin ni samo neprostovoljni junak vseh protibolševikov, marveč tudi up tistih sil v Evropi, ki si žele uresničenja mednarodnega sodelovanja in socialnih reform. Sila, ki jo kot zastopnik svoje države in kot osebnost izžareva, je poživljajoče vplivala na može druge internacionale. Bevinov urad v prvem nadstropju zunanjega ministrstva je postal shajališče socialno demokratičnih poslancev iz Evrope. Z Bevinom so v stalnih stikih Belgijci, Poljaki, Italijani, Danci, Švedi, Norvežani, Francozi, Nizozemci, Španci in celo Avstrijci ter Nemci. Številni izmed njih imajo visoke, odgovorne položaje. V pogledu svojih držav lahko doprinašajo odločitve in jih tudi izvajajo. Nimamo še evropskega parlamenta držav, toda v Bevinovi delovni sobi, pod sliko Jurija III. in Pittovim kipom postaja Evropa že stvarnost.

V tej Evropi pa je tudi Sovjetska zveza in komunistične stranke, v tej Evropi se nadaljuje boj. To je boj, ki se danes ne vodi več s pomočjo strank, marveč držav. V tem boju je propadla nemška republika, ta boj je zlomil francosko ljudsko fronto in do smrti oslabil španosko republiko. Prehodno so povsod prišli na krmilo smejoči se tretji. Nobene razlike niso delali med socialisti in komunisti: v baraki koncentracijskega taborišča so bili vsi številke, pred eksekucijskimi oddelki so bili vsi «banditi». Takšna razvojna stranpot grozi danes v evropskem obsegu.

Morebiti pa se bo posrečilo Bevinovi nediplomatski diplomaciji in javnosti, ki je danes rajši užaljena, kot pa da bi morala jutri ubijati ali pa biti pobita, da bosta utrli pot in zadržali usodo, pravi med drugim Robert Jungk, dopisnik švicarskega lista «Die Weltwoche».

«ERNEST BEVIN — NEDIPLOMATSKI DIPLOMAT»

mu je v naslovu članka, ki ga priobčujemo, dejal švicarski dopisnik. Star 65 let. Leta 1916 ravnatelj Transport Board Federation, kesneje deloval v Trade Unions. Na sliki z ameriškim odposlancem Stettiniusom — dva moža sorodnih pogledov

SEDEŽ MIRU

Najbolj presenečeni možje na svetu so bili pred nekaj tedni gotovo člani odbora za določitev stalnega sedeža organizacije Združenih narodov. Na čelu z jugoslovanskim predstavnikom dr. Stojanom Gavrilovičem je teh sedem ljudi potovalo po Ameriki in iskalo pripravni prostor, kjer bi se nastanila nova organizacija.

Komisija je končno našla primerno področje-natančno na meji med Connecticutom in New Yorkom.

Stojan Gavrilović je popisal, kaj se bo s področjem zgodilo. Postalo bo nekakšna majhna država. Visoke palače bodo zrastle, pojavili se bodo hoteli, restavracije, trgovine, železniška postaja, letališče... Tisoči turistov z vsega sveta se bodo stekali v mirovno prestolnico sveta. Toda prebivalci področja, na katerem naj bi se naselila organizacija Združenih narodov, so se že ob sami misli na to zgrozili.

«Živeli bomo, kot da smo sredi svetovnega ognja», se je pritožil eden izmed Connecticutčanov. Lastnik garaže Nick Trerotola je vzkliknil: «To lahko popolnoma spremeni mojo kariero».

Predsednik dr. Stojan Gavrilović je te dni spet odpotoval iz Londona v New York.

Zakaj? Prebivalci področja bodočega sedeža se namreč niso zadovoljili samo s pripombami. Šli so še malo dalje in z referendumom izrazili svoje nasprotovanje.

Zdaj bodo torej začeli znova. O korakih, ki jih bodo napravili, ker je prebivalstvo Greenwicha nezadovoljno s prvo izbiro, Gavrilović ni ničesar izjavil. Vendar pa ni bil videti zaradi tega preveč zaskrbljen in je le pristavil, da bo o tem vprašanju razpravljal z odgovornimi oblastmi.

To morda za «tišinoljubne» Greenwichane ni preveč vzpodbudno, vsekakor pa mora dobiti organizacija Združenih narodov svojo streho. Upajmo, da bo bodoča skupščina le dokončno rešila to vprašanje in da se iz njega ne bo razvil spor, ki bi moral morebiti pred Varnostni svet.

PRVI TEMELJI

Med prve uradne razgovore o organizaciji Združenih narodov spadajo razgovori, ki so jih oktobra 1943 vodili zunanji ministri treh velesil. Temelje današnje mednarodne organizacije pa so položili približno leto dni kesneje ob priliki razgovorov, ki so bili od 21. avgusta do 7. oktobra 1944 v Dumbarton Oaksu v Združenih državah. Predstavniki Združenih narodov so tam izdelali predhodni predlog za novo mednarodno organizacijo, kjer je uvodoma rečeno:

«Treba je vpostaviti mednarodno organizacijo pod imenom Združeni narodi, katere statut mora vsebovati potrebna določila za izvedbo naslednjih predlogov», ki jih načrt nato podrobno obrazlaga.

Posamezne vlade so nato preučevale predloge iz Dumbarton Oaksa, iz katerih je po februarskih razgovorih, ki so jih imeli l. 1945 Roosevelt, Stalin in Churchill v Jalti ter po konferenci v San Franciscu izšla današnja podoba organizacije Združenih narodov.

Ze načrt iz Dumbarton Oaksa je v četrtem poglavju predvidel naslednje glavne organe nove organizacije: 1. glavno skupščino, 2. Varnostni svet, 3. mednarodno sodišče in 4. glavno tajništvo. Dodal pa je, da mora imeti organizacija poleg tega tudi še potrebne druge organe.

Danes organizacija Združenih narodov obstaja in posluje. Njena notranja izgradnja in postopek v posameznih organih še nista dokončno izdelana. S temi vprašanji se je organizacija poleg drugih nujnih poslov, katere je morala rešiti na nedavno zaključenem zasedanju, deloma že ukvarjala, deloma pa o tem vprašanju razpravljajo strokovnjaki, o čemer bo organizacija nato odločala ob priliki nadaljnjih zasedanj svojih organov.

Kakšen je današnji ustroj organizacije Združenih narodov? Katere organe že ima, kako so medsebojno povezani in kakšna je njihova funkcija? Prvo zasedanje organizacije je v glavnem že odkrilo nekatere osnovne podrobnosti tega včasi zelo zapletenega ustroja in pokazalo delokroge posameznih organov.

GLAVNA SKUPSCINA združuje vseh dosednjih 51 Združenih narodov, izmed katerih ima vsak po en glas. Njena glavna dolžnost je zavzemanje stališča o osnovnih načelih sodelovanja za vzdrževanje miru in mednarodne varnosti. Sedanje članice glavne skupščine so: Abesinija, Argentina, Avstralija, Bela Rusija, Belgija, Bolivija, Brazil, Costarica, Češkoslovaška, Čile, Danska, Egipt, Ekvador, El Salvador, Filipini, Francija, Grčija, Guatemala, Haiti, Honduras, Indija, Irak, Iran, Jugoslavija, Južna Afrika, Kanada, Kitajska, Kolumbija, Kuba, Libanon, Liberija, Luksemburg, Mehika, Nicaragua, Nizozemska, Norveška, Novi Zeland, Panama, Paragvaj, Peru, Poljska, San Domingo, Saudova Arabija, Sirija, Sovjetska zveza, Turčija, Ukrajina, Urugvaj, Velika Britanija, Venezuela in Združene države. Za predsednika prvega zasedanja skupščine so izvolili Henryja Spaaka (Belgija) ki bo v začetku predsedoval tudi bodočemu zasedanju.

VARNOSTNI SVET nosi glavno odgovornost za vzdrževanje miru in mednarodne varnosti, rešuje spore, preučuje položaje, vodi nadzorstvo nad komisijo za atomsko silo, sodeluje z odborom vojaškega stana itd. Varnostni svet ima 11 članov. Pet stalnih članov: Francija, Kitajska, Sovjetska zveza, Velika Britanija, Združene države. Šest nestalnih članov, ki jih je izvolila skupščina: Egipt, Mehika, Nizozemska (za 1 leto - do 1947); Avstralija, Brazil, Poljska (za 2 leti - do 1948). Za predsednika so izvolili Normana Makina (Avstralija).

Varnostni svet je najpomembnejši organ nove mednarodne organizacije. Mirno lahko rečemo, da je ravnalec usode vsega sveta. Tolki problemi, ki jih je moral reševati že takoj na prvem zasedanju so pokazali pomembnost njegovega delokroga in dokazali tudi visoko zrelost, s kakršno jih je obvladal.

MEDNARODNO SODIŠČE bo zasedalo verjetno v Haagu. Skupščina je vanj izvolila 15 sodnikov, ki so: Charles De Visscher (Belgija), J. Philadelpho de Barros e Azevedo (Brazil), Alejandro Alvarez (Čile), Abdel Hamid Badavi paša (Egipt), J. Gustavo Guerrero (El Salvador), Jules Basdevant (Francija), Milovan Zoričić (Jugoslavija), John E. Read (Kanada), Hsu Mo (Kitajska), Fabela Alfaro (Mehika), Helge Klaestad (Norveška), Bohdan Winiarski (Poljska), Sergej B. Krilov (Sovjetska zveza), sir Arnold D. McNair (Velika Britanija), Green H. Hackworth (Združene države).

GLAVNO TAJNIŠTVO vodi upravo organizacije. Glavni tajnik, za katerega je skupščina za dobo 5 let izvolila Trygve Lieja (Norveška), bo istočasno glavni tajnik vseh zasedanj skupščine, Varnostnega sveta in Gospodarskega in socialnega sveta. Varnostnemu svetu bo imel pravico predložiti vse, kar po njegovem mnenju ograža mir in mednarodno varnost.

GOSPODARSKI IN SOCIALNI SVET združuje predstavnike 18 Združenih narodov, ki jih skupščina voli za dobo 3 let. Funkcija omenjenega sveta je označena v glavnem v njegovem naslovu. Na prvem zasedanju je skupščina izvolila v ta svet za triletno dobo: Belgijo, Čile, Francijo, Kanado, Kitajsko, Peru, za dveletno dobo: Češkoslovaško, Indijo, Kubo, Norveško, Sovjetsko zvezo, Veliko Britanijo; za enoletno dobo: Grčijo, Jugoslavijo, Kolumbijo, Libanon, Ukrajino, Združene države.

ODBOR VOJAŠKEGA STANA bo vodil vse posle v zvezi z vojaškimi ukrepi organizacije, ki jih bo določil Varnostni svet. V njem so predstavniki načelnikov glavnih stanov petih velesil: Francije, Kitajske, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Združenih držav.

KOMISIJA ZA NADZORSTVO NAD ATOMSKO SILO bo vršila posle, ki jih razodeva njen naziv. V njej so predstavniki 11 Združenih narodov, ki so člani Varnostnega sveta in Kanada.

GLAVNI ODBOR ima 14 članov. Odbor uravnava delo glavne skupščine. Predsednik odbora je Henry Spaak. V njem je še 7 podpredsednikov, ki so člani odposlanstev Francije, Južne Afrike, Kitajske, Sovjetske zveze, Velike Britanije, Venezuele, Združenih držav ter šest predsednikov posameznih odborov: političnega varnostnega, odbora za socialne, kulturne in človekoljubne zadeve, odbora za zaupno upravo, upravnega in preračunskega odbora, gospodarsko socialnega in pravnega odbora.

RODILA JO JE POTREBA PO MIRU IN VARNOSTI. V NJEJ STA SE SREČALA DVA ČLOVEKA. V ODNOSU MED TEMA DVEMA TEČAJEMA LEŽI USODA SVETA.

Nameni organizacije Združenih narodov

1) Vzdrževanje miru in mednarodne varnosti; v ta namen naj se poslužuje uspešnih kolektivnih ukrepov, ki bodo mogli preprečiti ogražanje miru, napadalna dejanja ali druge kršitve miru, z miroljubnimi sredstvi doseči pomiritev in poravnavo mednarodnih sporov, ki bi lahko privedli do kršitve miru.

2) Razvoj prijateljskih odnošajev med narodi ter posluževanje primernih ukrepov za utrditev splošnega miru.

3) Dosega mednarodnega sodelovanja za reševanje mednarodnih gospodarskih, socialnih ter splošno človečanskih vprašanj.

4) Ustanovitev središča, v katerem bi se stekali podatki o delovanju narodov v človekoljubne namene.

(Dumbarton Oaks)

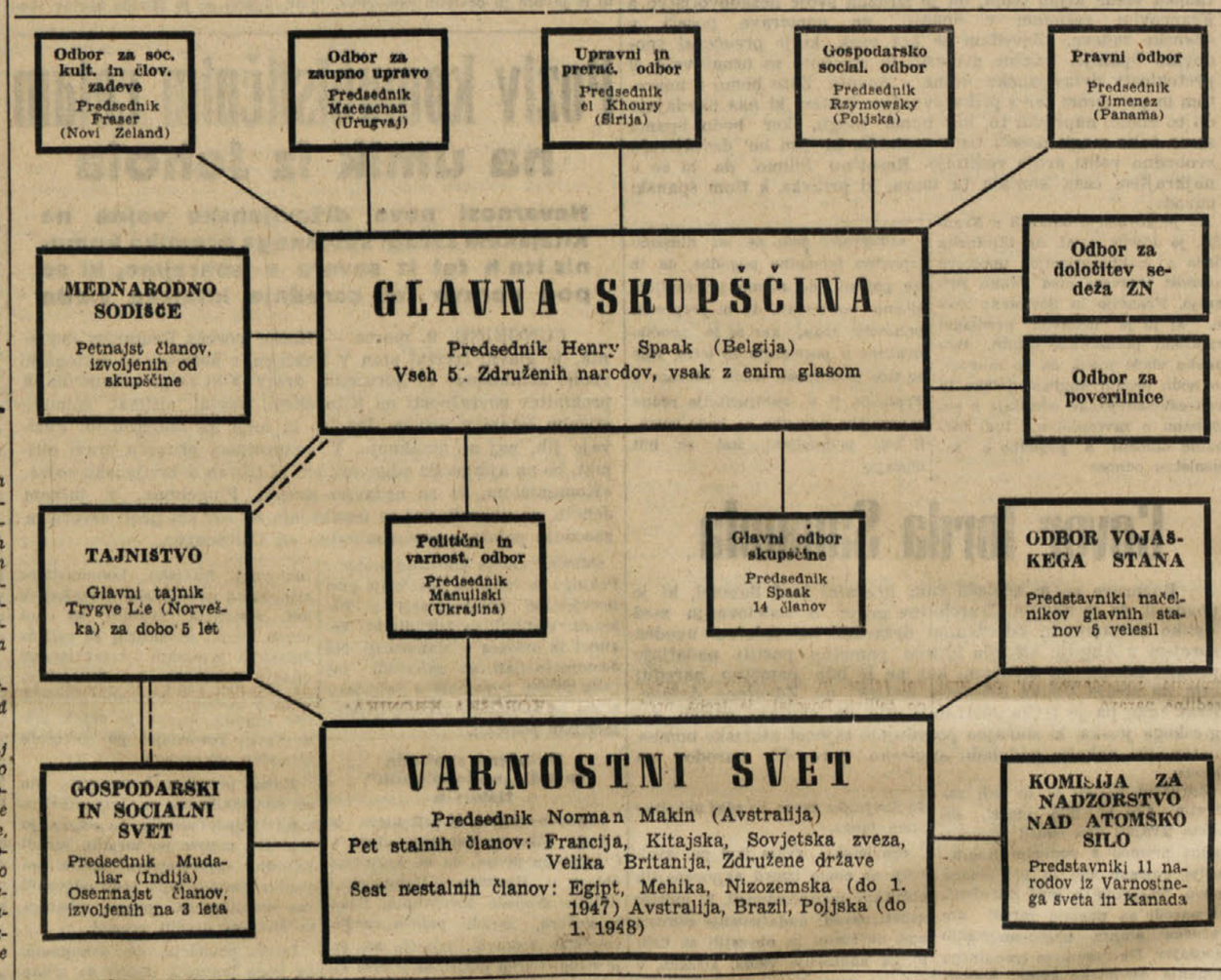

ŠEST ODBOROV

Naslednjo skupino tvorijo odbori organizacije, ki imajo pretežno delovni značaj.

POLITIČNI IN VARNOSTNI ODBOR povezuje glavno skupščino in Varnostni odbor. Predsednik je Dimitrij Manuilski (Ukrajina).

ODBOR ZA SOCIALNE, KULTURNE IN ČLOVEKOLJUBNE ZADEVE, katerega predsednik je Peter Fraser (Novi Zeland).

ODBOR ZA ZAUPNO UPRAVO, ki mu predseduje Robert Macsachan (Urugvaj).

UPRAVNI IN PRERAČUNSKI ODBOR, katerega predsednik je Faria el Khoury (Sirija).

GOSPODARSKO SOCIALNI ODBOR, predsednik Wincenty Rzymowsky (Poljska).

PRAVNI ODBOR, kateremu predseduje Robert Jimenez (Panama).

ODBOR ZA DOLOČITEV SEDEŽA ZN s pododborom sedmih članov, kateremu predseduje Stojan Gavrilović (Jugoslavija).

ODBOR ZA POVERILNICE.

Delovanje vseh zgoraj navedenih 6 glavnih odborov ter 2 nestalnih je v glavnem razvidno iz naziva. Organizacija Združenih narodov je poleg tega na prvem zasedanju izvolila še več drugih odborov, pododborov in komisij, katerim so naložili posebne začasne naloge. Med te spadajo odbor za begunce, pododbor skupščine za sodelovanje svetovne sindikalne zveze, pododbor upravnega odbora za povečanje glavnega odbora od 14 na 51 članov, pododbor upravnega odbora za določitev pogojev imenovanja, uradnega sedeža in plače glavnega tajnika, pododbor odbora za zaupno upravo za določitev držav, ki so neposredno prizadete pri bodoči pripadnosti ozemelj pod mandatom (v katerem so nastala nesoglasja in so njegovo delovanje preložili), pododbor gospodarsko socialnega odbora za preučitev, ali bodo imele razne podustanove, s katerimi bo odbor sodeloval, svoje sedeže na stalnem sedežu organizacije Združenih narodov (UNRRA, Import and Export Bank, Ustanova za prehrano in poljedelstvo, Vzgojna, znanstvena in kulturna organizacija pri ustanovi Združenih narodov (UNESCO), Mednarodno sodišče, Mednarodni urad dela, Urad za civilno letalstvo), komisija za upravo in mandate, komisija za mamila, komisija za pogajanja s specializiranimi ustanovami, komisija za pogajanja z ustanovami, ki niso pod nadzorstvom vlad, pripravljalna komisija gospodarskega in socialnega sveta za poročilo o reguliranju cen na mednarodnih tržiščih, pripravljalna komisija UNESCO itd.

Vprašanja ustanovitve Sveta za zaupno upravo na prvem zasedanju organizacije ZN še niso rešili.

Verjetno je, in sčasoma bo postalo najbrže tudi nujno potrebno, da bo nova mednarodna organizacija svoje poslovanje še razširila in poglobila. V ta namen bo potrebno osnovati nove svete, odbore in pododbore ter komisije, oz. v organizacijo vključiti ali z njo vsaj povezati nekatere ustanove, ki delujejo danes še samostojno. Vprašanja letalstva, svetovnega prometa, radiofonije itd. bodo gotovo zahtevala, da se z njimi ukvarja tudi organizacija Združenih narodov, oziroma da v tem pogledu vsaj poglobi svoje zanimanje.

Če bo tako postala organizacija ZN res vseuravnavajoči činitelj jutrišnjega sveta, ki bo dejansko razpolagal z vsemi sredstvi za zagotovitev svetovnega miru in varnosti, potem stojimo res pred lepšo bodočnostjo.

USPEH ZASEDANJA

VARNOSTNI SVET

Preučeval perzijske obtožbe proti sovjetskim četam v Aserbejdžanu in sovjetske protiobtožbe zaradi navzočnosti britanskih čet v Grčiji in Indoneziji;

Zavrnil albansko prošnjo za takojšnji sprejem v organizacijo ZN;

Bil priča, da je Sovjetska zveza prvič uporabila pravico veta in s tem onemogočila ameriški predlog za odstranitev francoskih in britanskih čet iz Sirije in Libanona;

Dne 16. februarja preložil zasedanje do 21. marca, ko se bo predvidoma sestal v New Yorku.

GLAVNA SKUPŠČINA

Izvolila za predsednika Henryja Spaaka;

Izključila možnost vstopa Francove Španije v organizacijo Združenih narodov;

Izbrala New York za začasni sedež organizacije (za dobo 3 do 5 let) in Westchester-Fairfield za stalni sedež;

Zavrnila sovjetsko zahtevo po prisilni repatriaciji beguncev;

Izglasovala 22 milijonov dolarjev letnega preračuna za tajniško osebje (2.500 nastavljencev);

Dne 15. februarja preložila zasedanje do 3. septembra v New Yorku.

Gospodarski in socialni svet pod predsedstvom sira Râmasvami Mudaliarja (Indija) je za 20. junij sklical v Parizu konferenco o mednarodnem zdravju.

Odbor vojaškega stana je izbral izvršni odbor, ki se bo sestal v New Yorku in položil temelje policijski sili organizacije ZN.

Odbor za nadzorstvo nad atomsko silo se bo prvič sestal marca bodisi v New Yorku ali v Washingtonu.

Mednarodno sodišče bo začelo aprila v Haagu z razpravljanjem o sporu, ki so mu ga predložili (britansko-guatemalski spor o britanskem Hondurasu).

ANDREJ VIŠINSKI

Andrej Višinski je ena izmed velikih pojav med tistimi bivšimi menjševiki, ki so se kot Majski pridružili komunistični stranki in ohranili njeno mednarodno obzorje kljub pritisku na Sovjetsko zvezo, da se povleče navznoter k svojim lastnim virom. Za vodstvo sovjetske delegacije pri organizaciji Združenih narodov niso mogli izbrati boljše osebe; diplomatsko je sinteza Molotova in Litvinova, istočasno pa tolmač Stalina. V glavnem so ga ohranili v spominu po njegovi vlogi v znanih moskovskih sabotažnih procesih.

Toda če bi bil Višinski takrat vrhovni državni tožilec, namesto da je bil javni tožilec, bi si ga bili lažje predstavljali v njegovi pravi podobi kakor pa kot hladnokrvno pošast, ki terja glave.

Leto 1930 je bilo v Sovjetski zvezi odločilno, Litvinov, izkušeni internacionalist, je propadel s svojo politiko kolektivne varnosti. S tipično gibčnostjo je Stalin pustil pasti Litvinova in za komisarja zunanjih zadev imenoval Molotova. Molotov je veroval, da je prišel čas za «varnost v eni državi» kot protiutež «socializma v eni državi». Pogodba z Nemčijo leta 1939, vojna s Finsko, pohod v Poljsko, oživljenje nacionalnega čustvovanja, združeno slovansko gibanje, zveza vzhodnoevropskih držav, sunek proti Sredozemlju ter odrivanje na Srednjem Vzhodu so nekateri pogledi Molotovljevega iskanja miru s silo. Zdaj pa je prišel čas preusmeritve sovjetske politike. Sovjeti so spoznali, da si svetovno moč delijo Britanija, Amerika in oni sami. Obstaja neka meja, preko katere njihova ekspanzija za samozaščito ne more iti, ne da bi zadela ob interese drugih sil. Na drugi strani te meje je vojna in poraz njihovih lastnih smotrov.

Višinski ima za seboj dolgotrajno pravno prakso, skrbno šolo v diplomaciji in svoječasno je bil rektor moskovske univerze. Po instinktu in vzgoji spada v razred «intelektualcev». Hladna in rezka logika sovjetskega odposlanca in njegova neusmiljena vljudnost v debati so napravile iz razprav med njim in britanskim zunanjim ministrom vajo visoke umetnosti pogajanja. Višinski, katerega pokolenje je precej slično Cripppsovemu pokolenju, je zelo podoben temu trgovinskemu ministru; oba pa se precej razlikujeta od Bevina. Kratek čas je bil sovjetski predstavnik v medzavezniški komisiji za Sredozemlje, kjer se je pričela njegova diplomatska kariera. Tam je pokazal svojo sposobnost za sodelovanje s predstavniki tujih sil in se usposobil za svoj sedanji položaj. V zadnjih dveh letih je bil sovjetski «strelec» na Balkanu.

V temnejših kotičkih hodnikov Central Halla (kjer je zasedala skupščina organizacije ZN) so se širili glasovi, naj bi Višinski nekega dne postal Stalinov naslednik. Poleg vsega so šepetali, da je Stalin Georgijec; zakaj ne bi bil njegov naslednik Poljak, oziroma vsaj človek poljskega izvora? Takšna predvidevanja spadajo v vrsto nedavnih poročil, da je Stalin v Seči umrl, oziroma da umira. Vse to spada v zalogo pripovedovanj sovražnih optimistov, ki upajo z omenjanjem Stalinovega naslednika pospešiti razdor in razkroj Sovjetske zveze, katerega napovedujejo že od leta 1917. Bolj zanimivo vprašanje pa je: kdo ima danes dejansko oblast v Sovjetski zvezi? Kdo je «Moskva», kamor morajo sovjetski diplomati in odposlanci stalno poročati? Le malo je dvoma, kakor koli je bilo to zakrito v teku vojne, da je politiko ustvarjajoče telo, ki določa «linijo», centralni komitet komunistične stranke pod Stalinovim vodstvom.

Zdaj prihaja do sprememb. Lenin in Marx sta voditelja preustroja Sovjetske zveze. Treba je spet vzpostaviti staro povezanost med Rdečo armado in prebivalstvom. Maršali morajo nadaljevati s svojo politično vzgojo, ne pa se zabavati s sanjami o politični moči, izvzemši kot navadni člani sovjetske poslanske zbornice. Diplomacija pa mora biti, dasi pogumna in podjetna, usmerjena k ohranitvi miru za izgradnjo «enodržavnega socializma». Vse spremembe, ki bi se lahko zgodile v vladi, bodo verjetno del spremenjenih navodil v pogledu «linijes, ki jih bo dal centralni komitet, ne pa morda toliko znak tajnega boja za oblast.

Imenovanje Višinskega za voditelja sovjetskega odposlanstva pri organizaciji Združenih narodov je znak za sodelovanje treh velesil, kar imajo ustvarjalci politike v Sovjetski zvezi za pogoj miru.

Če pa bi se zgodilo, da bi iz kakršnega koli razloga propadel, so izgledi temačni. Nekoč je dejal: «Ničesar ni na svetu, česar ne bi mogli nč en ali drugi način spremeniti». Ta izrek naj razmislijo tisti, ki mislijo, da je zategnjenost odnošajev s Sovjetsko zvezo nadomestilo za dobro politiko, ali pa da lahko to zavezništvo, ki ga je bilo tako težko ustvariti in ki je tako važno za zmago, lahko nujno preživi razširjajoče se nerazumevanje, piše Maurice Edelman, M. P. v «Picture Post».

«VISINSKI — POLJAK, KI GOVORI ZA RUSIJO»

ga je označil angleški pisec našega članka. Star je 62 let, v carističnih časih je studiral na petrograjski univerzi, sodeloval pri sestavljanju sovjetskega zakonika. Na sliki s hčerko Zeno (27 let, odvetnica).

JAMSTVO MIRU

Navadni smrtniki z največjo nestrpnostjo opazujejo priprave vojaških in pomorskih strokovnjakov, ki bodo maja napravili veliki poizkus z atomsko bombo. To bosta četrto in peta atomska bomba, ki bosta eksplodirali na svetu. Če se bo stvar razvila po vzorcu Hirošime in Nagasakija, so za poizkus izbrali dober in varen prostor — atol Bikini v Marshallskih otokih, ki so oddaljeni od ameriške obale okoli 6.500 km. Ljubitelji divjega življenja so sicer ogorčeni. Toda Hanson Baldwin je v «New York Timesu» poudaril: «Mnogo rib in ptičev bodo pobili... toda pomrli bodo zato, da bodo ljudje lahko živeli».

Vojaški strokovnjaki mislijo prvo atomsko bombo razstreliti v zraku nad brodovjem 97 ladij, ki bodo zasidrane v atolovi laguni, drugo pa na splavu, da vidijo, kakšen bo učinek na vodni površini.

Med 97 ladjami, ki so jih izbrali za poizkus, bodo štiri zastarele bojne ladje (Pennsylvania, Nevada, New York; Arkansas), utrujena stara letalonosilka Saratoga, starejša japonska bojna ladja Nagato in nemška težka križarka Prinz Eugen.

Operacija, ki jo imajo v načrtu, bo znana pod nazivom «Crossroads» (križišče). Pri poizkusih bo sodelovalo brodovje 50 ladij z 20.000 mornarji, letalci, znanstveniki, člani Kongresa in 150 novinarji. V začetku maja se bo ta sila pod poveljstvom viceadmirala Williama H. P. Blandyja v velikem pričakovanju zbrala okoli atola Bikini.

Namen tega mogočnega poizkusa je nekatere ljudi zpravil iz ravnotežja. Znanstvenik W. A. Higinbotham, predsednik federacije atomskih znanstvenikov, je izjavil, «da ne vidi pravih razlogov» za poizkus.

Senator Brien McMahon je predlagal, naj bi k poizkusom povabili tudi tuje opazovalce, kar je vsekakor velikodušna gesta. Major George Fielding Eliot je v «New York Herald Tribune» napisal: «Naj vidijo, kakšen strah smo naredili. Naj se atomski ogenj, ki ga bomo sprostili nad atolom Bikini, spusti na duhovni ogenj splošnega in nesmrtnega namena, ki bo večno gorel nad oltarji sveta v miru».

Zavod za poljedelsko gospodarstvo

Zavod za poljedelsko gospodarstvo je odgovoren za reševanje dveh različnih nalog. Obe sta namenjeni v pomoč poljedelcem, toda ena je bolj stvarne narave kot druga. Po eni strani je zavod gospodarski pripomoček poljedelskega ministrstva za ugotavljanje in reševanje številnih vprašanj proizvodnje in porazdeljevanja pridelkov; po drugi strani pa posluje kot glavna agencija za upravljanje poljedelstva v državi.

Zavod so začeli preosnavljati pred tremi leti po navodilih ministrstva za poljedelstvo. Poglavitni smotri so: okrepiti gospodarske odnošaje med posameznimi državami, preskrbeti stroje, ki bodo poljedelce opogumili, da se bodo z vnemo lotili del za izboljšanje svojih kmetij, skupno z njimi pripraviti načelne načrte za izvedbo in vistosmeritev novih gospodarskih sporedov. Vsi ti novi načrti morajo biti med seboj tesno povezani. Poskusna in znanstvena dela, ki potrebujejo mnogo vzpodbud, morajo s svojim delom vzdržema nadaljevati. Se veliko drugih nalog je v izključni pristojnosti tega zavoda, ki jih tudi dejansko z vso vnemo zasleduje. Na kratko jih bomo skušali prikazati.

Upravljanje kmetij

Eden izmed smotrov zavoda je, da doseže za poljedelce uravnovešenost dohodkov in izdatkov, bodisi poljedelskih ali pa tudi postranskih. Rešiti je tudi vprašanje smotrnega upravljanja kmetije. Tu je zelo važno prizadevanje za povečanje dohodkov posameznih kmetij; upoštevati je treba različne tipe in obsege kmetij. Te delovne naloge vsi poljedelci vidijo in dobro poznajo. Ker je kmetija družinskega značaja najvažnejša proizvajalna edinica ameriškega gospodarstva, je nujno potrebno, da ta po vsej deželi doseže čim višjo stopnjo blaginje.

Paša je zlasti za govejo živino neprecenljive važnosti. Sveža krma in prosto gibanje pospešuje ne le rast in zdravje živine, ampak tudi silno ugodno vpliva na mlečnost krav.

Pomoč za obnovo kmetij

Smoter, kateremu posveča Zavod posebno pažnjo, je obnova kmetskih domačij, ki sloni na kreditnem ustroju. Potrebnih je mnogo osnovnih podatkov o vseh pogojih, pod katerimi bi mogli poljedelci na osnovi nekake samozadostitve obnoviti gospodarsko donosnost svojih kmetij. Preučevanja gospodarske donosnosti često omogočijo ugotovitve, katere vrste kmetij nudijo poljedelcem možnost doseči največje uspehe.

Izboljšanje tržnih prilik

Povpraševanje, ponudba in porazdeljevanje pridelkov je za vse poljedelce življenjskega pomena. Dobri tržni pogoji često pomenijo zanje prepotrebno valuto. Zadevna preučevanja vodijo k odkritju gospodarskih činiteljev, ki z znižanjem stroškov pomagajo ustvarjati povoljne tržne razmere. To pomaga ohranjati stalne trge, na katere je moči hitro vreči pridelke in ki vzdržujejo približno stalne cene, kar tvori protiutež nenadnim spremembam gospodarskega položaja.

Poljedelska zavarovanja

Uničene žetve povzročajo poljedelcem resne skrbi. Pravkar preučujejo neko posebno obliko zavarovanja, ki bo v znatni meri znižalo visoke zavarovalne prispevke dosedanjih vrst poljedelskih zavarovanj. Zavarovanje žitnih pridelkov je že v polnem razmahu. Kongres je nedavno poskrbel za pripravo načrtov za zavarovanje bombaža. Preučujejo tudi možnost razširitve zavarovanja na zelenjavo, koruzo in tobak.

Letni obračuni

V zadnjih letih je Zavod okrepil svoje delo v iskanju poizvedb in podatkov. Podrobno letno poročilo o nadzorovanju trga za posamezne poljedelske proizvode predstavlja znaten prispevek. Zadevna poročila preučujejo, s posebnim ozirom na cene, položaj vseh najvažnejših poljskih pridelkov.

Pojasnjevanje kmetskih vprašanj

Drugih delovnih načrtov pa zaradi različnih vzrokov ni moči takoj uvesti v korist kmetovalcev, toda kljub temu ti v izdatni meri prispevajo k lažjemu razumevanju gospodarskih pojavov. V vsakem času je usmerjanje, kakovost in število notranjega preseljevanja dober tolmač gospodarskih in socialnih kmetskih prilik. Ker streme za točnimi statističnimi podatki, napravijo vsako leto točen seznam kmetskih preselitev v notranjosti. Iz tipičnih razlogov marljivo preučujejo tudi vprašanje kmetskih ročnih delavcev. Pregledali so pogoje, ki opredeljujejo povpraševanje in ponudbo ročnega dela, mezde in življenjske pogoje delavcev, ki so kot kmetski delavci na splošno na najnižji stopnji družbene lestvice. Zadevna preučevanja bodo ugladila pot za boljšo rešitev tega vprašanja. Zbrali in razčlenili so vse nade, ki jih stavijo v hipotečni kredit poljedelskih fondov, obrestnih pristojbin kakor tudi višino dolgov ter povpraševanje in obrestno mero takšnih kreditov. Sestavili so tudi seznam podatkov s posebnim ozirom na proizvajalni, obnovni in stabilizacijski kredit. Izčrpna poročila so že pripravili. Davki, ki zadevajo poljedelce, predstavljajo drugi činitelj kmetskih financ. Takšen sklop različnih dejavnosti tvori zdravo podlago za uspešen razvoj najnovejših izboljšanj.

Statistike so temeljne važnosti

Statistično preučevanje je temelj razlage tistih študij in načrtov, ki podpirajo poljedelstvo. Veliko število preiskav, zlasti o gibanju cen, o činiteljih ponudbe in povpraševanja in o sorodnosti takšnih gospodarskih silnic, je bistvenih za rešitev vprašanja, kakšen poljedelski program je treba dokončno nasvetovati in podpirati.

Ni še mnogo let, kar je prebivalstvo imelo mišljenje, ki se ni moglo sprijazniti z vzroki dviganja in padanja cen poglavitnih poljedelskih pridelkov, z učinki carinskih pristojbin in z odnosi med številnimi činitelji splošnega gospodarstva, ki so bili vsi v ostrem nasprotju s pridobitnostjo poljedelcev. Danes pa moremo na podlagi natančnih preučevanj izreči dokončni in verodostojni odgovor na mnoga takšna vprašanja.

Nove smeri

Stari sodelavci Zavoda verjetno poznajo mnogo koristi teh preučevanj. Številni kmetje in poljedelske ustanove so priznale očitno korist Zavoda. Najnovejši ukrepi, ki so jih pred tremi leti uvedli oz. nasvetovali v zvezi s preosnovo Zavoda, niso še tako dobro znani. Leti obravnavajo zamisli o bodočem poljedelstvu. Poljedelce pa o teh zamislih seznanjajo posebni odbori za izboljšanje poljedelstva. Z ozirom na takšne najnovejše zamisli pa je poglavitna naloga zavoda v tem, da ustvari temelje splošne ureditve in splošnega izboljšanja poljedelstva, da pripravlja delovne načrte za poljedelsko ministrstvo in vzpodbuja poljedelce k dejanskemu izvajanju novih programov ter vestno čuva nad blaginjo posameznikov in skupnosti.

Sodelovanje pri novih načrtih

Zavod zbira in spravlja v skład poljedelske podatke, ki jih dobiva od poljedelskih združenj, državnih poljedelskih ustanov in drugih znanstvenih zavodov in ki se tičejo izvedbe poljedelskih in gospodarskih dolgoročnih načrtov v posameznih pokrajinah. Sodeluje s krajevnimi poljedelci, pokrajinskimi skupinami in oblastmi z namenom, da vzpodbuja k uresničenju zdravih ter uspešnih poljedelskih načrtov. Imajo namen, da dokončno organizirajo narodno poljedelsko gospodarstvo, da dosežejo največje in najuspešnejše pridobitve za dobrobit njih samih kakor tudi vsega podeželja. Običajno pa Zavod vzdržuje v vsaki državi neko stalno zastopstvo, ki ga podpira pri vzporejevanju vseh poljedelskih načrtov. Seveda je v najtesnejšem stiku tudi s krajevnimi oblastmi.

Zemljo izkoriščajmo smotrno

Delovanje Zavoda, ki je mnogo bolj znano, je preučevanje o poljedelskem gospodarstvu, ki ga izvajajo že več let; Zavod razčlenja slabe gospodarske in socialne pogoje poljedelskih pokrajin in pripravlja načrte, ki težijo za gospodarsko obnovo ter izboljšanjem poljedelstva. Te načrte izvajajo tudi s pomočjo nakupov zemljišč in sicer v tesnem sodelovanju z državo in krajevnimi združenji. Takšna združenja pripravljajo tudi potrebne načrte, pri čemer upoštevajo vse potrebe zemlje: skrb za gozdove, ohrano tal, kmetske najemne, izboljšanje obdelovalne zemlje ter pašnikov in druga podobna poljedelska vprašanja.

Te načrte pa nato predlože v pregled in morebitno izvedbo poljedelskemu ministrstvu.

Prav tako skrbno preučujejo ustroj preskrbe z vodo. Izvedli so že izčrpne preiskave za študij o preskrbi z vodo in posebno o načinu, kako naj poljedelci izvajajo namakanja, umetna osuševanja in izkoriščanje voda v skladu z življenjskimi potrebami zahodnih ameriških planjav. Neki posebni zakon o vodah, ki je izšel leta 1937, je pooblastil Zavod, naj daje poljedelcem nasvete o najizdatnejši preskrbi z vodo in njenem porazdeljevanju.

Ob zaključku moramo ugotoviti, da je mnogo Zavodovih del takšne narave, da bo uspehe možno jasno videti šele čez mnogo let; vendar pa so napravili vse, da bi mogli izbiti takojšnje koristi v blagor kmetskih družin in kmetskih združenj. Mnogi drugi delovni načrti bodo v kratkem pokazali finančne uspehe. Čim pa bo Zavod mogel nuditi točne izsledke o doseženih uspehih v določenih pokrajinah, bo mogel poljedelcem dajati navodila o ponudbi in povpraševanju ter bo mogel narekovati potrebne spremembe in izboljšanja za kmetske pridelke na domačem in tujem trgu.

Najbolj važno pri vsem Zavodovem poslovanju pa je dejstvo, da poljedelci na njegova priporočila in na njegove nasvete niso strogo vezani, ampak se jih drže le toliko, kolikor prija njihovim premoženjskim in splošno-gospodarskim razmeram. Ker Zavod zaradi tega nima nepriljubljenega prisilnega značaja, ki je bil tako značilen za podobne ustanove načrtno dirigiranega gospodarstva, mu obetajo veliko bodočnost. Poročila pravijo, da so se poljedelci prepričali o koristih njegovega dela, da mu rade volje stavijo na razpolago zahtevane podatke ter da se obračajo nanj v vseh svojih težavah, pa naj bodo tehnične, gospodarske ali pa tudi kreditne narave.

Tudi ti dve prijetni podeželski hišici so skoraj v celoti že vnaprej izdelali v tovarnah. Hišici je moči razstaviti in prestaviti na drugo mesto.

Kdaj prenehamo z molžo brejih krav?

Krave, zlasti dobre mlekarice, potrebujejo pred telitvijo daljši odmor, če hočemo, da nam ostanejo zdrave in da po telitvi mlečna produkcija ne bo nazadovala. Najpozneje osem tednov pred telitvijo moramo vsako kravo prenehati molsti. Nekatere krave imajo podedovano lastnost, da dajejo mleko dolgo časa, včasih prav do telitve. Taka prekomerna mlečnost gre vedno na račun zdravja krave in razvoja teleta ter na račun poznejšega zmanjšanja mlečnosti in drugih motenj. Posebno neugodno se to pokaže, če krave ne dobivajo v krmi dovolj apna in drugih rudninskih snovi, ki so potrebne za razvoj kosti. Take krave rade zbolijo, dobijo mehke kosti in zaradi tega počasi popolnoma propadejo.

Osem tednov pred telitvijo moramo brezpogojno vse krave prenehati molsti, tudi take, ki nam v tem času dajejo še vedno precej mleka. Zanesljivo bomo dosegli, da se take krave posušijo, če jih krmimo s kislo travo, kislim senom ali pa tudi samo s slamo. V začetku jih molzemo samo enkrat na dan, pozneje vsak drugi dan enkrat, nato še bolj poredko, dokler jih popolnoma ne pustimo. Če živino pasemo, bomo krave, ki naj zgubijo mleko, pognali na zelo pičlo in kislo pašo. Pri dobrih mlekaricah, ki so zaradi visoke mlečnosti v zadnjih mesecih itak izčrpane in potrebne miru, bomo na tak način navadno lahko dosegli, da bodo prišle ob mleko.

Čim uspemo, da se kravi mleko popolnoma posuši, moramo krmo takoj zopet zboljšati. Krmljenje v zadnjih tednih pred telitvijo je namreč odločilnega pomena za razvoj teleta in za produkcijo mleka po telitvi. Povečati je treba predvsem obroke take krme, ki vsebuje mnogo apna in drugih rudninskih snovi. Boljše mlekarice izločajo v dobi mlečnosti navadno več teh snovi z mlekom, kot jih dobijo s krmo. Kakor hitro se nam ni treba več bati, da bi krava uporabila večje količine krme za proizvodnjo mleka, ji moramo nuditi najboljše, na krmilnih snoveh bogato seno, kolikor ga hoče. Dva tedna pred telitvijo je na mestu dodatek krme, ki ima šibko odvajalno moč, da se krava popolnoma izčisti. Šele nato začnemo dajati zopet krepko krmo, kakršno navadno dobivajo dobre mlekarice.

Zaradi naravnih sposobnosti in nakopičenja večje količine hranilnih snovi v organizmu krave v času, ko je ne molzemo, bo krava ostala zdrava ter bo imela dobro razvito tele. Po telitvi bo mlečna sposobnost hitro napredovala in krava bo v najkrajšem času nadomestila izpad mleka v zadnjih osmih tednih.

Če le mogoče, pustimo tudi nemlečne krave vsak dan na pašo ali vsaj v poseben izpust, kjer se lahko nemoteno gibljejo. Zelena paša vsebuje veliko vitaminov, ki preprečujejo omehčanje kosti. Vitamini omogočajo namreč boljše izkoriščanje rudninskih snovi iz krme. Tudi sonce ima v tem pogledu svojo moč. Krava, ki v krmi ne najde potrebnih rudninskih snovi, ki jih izloča z mlekom in ki jih porabi za razvoj teleta, odvzema te snovi iz svojih kosti. To pa ima vedno za posledico omehčanje kosti in počasno propadanje organizma. Sonce, sveži zrak in zadostno gibanje ima tudi drugače velik pomen za zdravstveno stanje živali, olajša pa tudi porod.

«KOROŠKA KRONIKA»

Ustanova UNRRA podpira ves svet

Koncem februarja je glavni ravnatelj ustanove UNRRA Herbert Lehman v Washingtonu poročal o delovanju ustanove in izjavil, da predstavlja 989.200 ton blaga, ki ga je v januarju dobavila osvobojenim državam, največjo dobavo od pričetka delovanja ustanove in za 200.000 ton prekaša dobave prejšnjih mesecev. S tem je ustanova UNRRA od svoje ustanovitve do danes poslala osvobojenim narodom nad 5 milijonov ton živil in drugega materiala. Glavni ravnatelj je nato podrobno navedel številke o pošiljkah posameznim državam.

Države prejemnice	Brutto teža v tonah
Albanija	3.000
Bela Rusija	14.300
Kitajska	122.500
Češkoslovaška	89.600
Grčija	167.300
Italija *)	220.900
Poljska	137.500
Ukrajina	38.300
Jugoslavija	195.800

(*) V navedeni številki ni vštetih 400.000 ton premoga in 151.000 ton žita, ki so ga v januarju Združene države poslale Italiji.

Skupno število 5 milijonov ton dobav, ki jih je UNRRA do 31. januarja poslala posameznim državam, je razdeljeno kakor sledi:

Države prejemnice	Brutto teža v tonah
Albanija	70.418
Bela Rusija	36.536
Kitajska	383.941
Češkoslovaška	501.719
Dodekaneški otoki	1.588
Grčija	1,910.186
Italija	354.894
Poljska	493.945
Ukrajina	82.436
Jugoslavija	1,167.892
Razne dobave *)	17.979
skupaj	5,021.534

(*) V omenjenem številu so vštete dobave, ki jih je UNRRA poslala taboriščem na podlagi načrta za pomoč zahodni Evropi, podpore beguncem in pošiljke Commonwealthu na Filipinih.

Glavni ravnatelj je nadalje dejal, da je za zadostitev najnujnejših potreb držav, katerim dobavlja UNRRA, potrebno povečanje dobav. Združeni narodi, ki dajejo svoje pridelke na razpolago ustanovi UNRRA, so zelo trudijo, da bi pomagali izpolniti namen, ki si ga je ustanova postavila. Če bodo te države uspele v svojih namerah, bo UNRRA s svojimi dobavami lahko zadostila najnujnejšim potrebam in preprečila pomanjkanje, ki bo trajalo do novega pridelka.

«V naslednjih mesecih bomo poslali potrebnim narodom velike količine premoga, blaga, tekstilnih in zdravniških proizvodov ter drugega materiala. Čimbolj bomo skušali pospešiti dobave razpoložljivih poljskih pridelkov, skupaj s potrebnimi obdelovalnimi pripravami, da bomo omogočili gospodarstvu, da izkoristi zemljo in zaposli delavstvo.

Lehman je nato opozoril na kritično pomanjkanje najpotrebnejšega živeža v svetovni proizvodnji. «Za prvih 6. mesecev tega leta — je dejal — potrebujemo najmanj 700.000 ton žitaric na mesec; toda važno je, da preskrbimo to količino skupaj z mesom in maščobami».

Treba je začeti delati takoj in v prvi vrsti upoštevati države, katerih obstanek je odvisen od dobav ustanove UNRRA. Glavni ravnatelj je pozval voditelje vlad Kanade, Avstralije, Združenih držav in Britanije, da takoj ukrenejo vse potrebno, kajti od prispevkov teh držav so predvsem odvisne dobave ustanove UNRRA in prosil narode držav dobaviteljic, da prenesejo še nadaljnje žrtve in omejijo potrošnjo v korist nesrečnim vojnim žrtvam. Naloga držav, ki prejemajo pomoč, pa je, da čim skrbneje izkoristijo razpoložljive žitarice in maščobe.

Vodstvo ustanove UNRRA predvideva po sedanji potrošnji primanjkljaj več milijonov ton žita. Izvozne in uvozne države morajo odrediti skrajno štednjo v potrošnji, ker bodo edino na ta način lahko preprečile nepopisno trpljenje in pomanjkanje, ki grozi vsemu svetu.

Dolgoročna posojila za nakup voljaških zalog

Velike težave predstavlja zbiranje vojnih presežkov raznega materiala, ki je ostal raztresen po obširnih področjih. UNRRA si prizadeva, da čim prej zbere te presežke in jih dobavi državam Evrope in Daljnega Vzhoda, ki jih je vojna najbolj zadela. V Evropi in na sredozemskem vojnem področju je UNRRA do konca januarja pobavila za 98 milijonov dolarjev presežkov ameriške vojske. Na Daljnem Vzhodu pa deluje mešana komisija ustanove UNRRA in OFLC (Urad za likvidacije v tujini) za preučitev težkoč, ki se pojavljajo v zvezi z zbiranjem teh presežkov. Veliko oviro v prevažanju materiala predstavlja zmanjšanje zaveznikih čet po vseh delih sveta in dejstvo, da mora ustanova UNRRA opravljati delo, ki je prej zahtevalo celotno organizacijo vojske.

Zadnje poročilo urada za likvidacijo v tujini OFLC pravi, da bi se morala povečati prodaja velikih količin vojnih presežkov evropskim državam, za katere predvidevajo dolgoročne kredite, ker so razpoložljivi vojni presežki dosegli milijardo dolarjev. Pogajanja s Sovjetsko zvezo, Češkoslovaško, Poljsko in Finsko so napredovala, tako da so pooblastili komisarja za likvidacijo v Parizu, naj sklene pogodbe v mejah zahtevanih kreditov. Odposlanstva za nabave, so že pregledala material v zbirališčih v Franciji in Belgiji in predložila sezname svojih zahtev. Sovjetska zveza je zahtevala kredit 100 milijonov dolarjev, od katerih bodo 20 milijonov porabili za nabavo presežkov v Evropi, 80 miljonov pa na področju Pacifika. Poljska in Češkoslovaška sta zahtevali po 50 milijonov kredita, Finska pa 10 milijonov.

Belgija je nabavila že za približno 8 milijonov materiala. Dali pa ji bodo še kredit za 45 milijonov dolarjev. Francija je svoje nabave omejila na najpotrebnejši material, katerega je sproti plačevala v dolarjih, toda v teku so pogajanja za nad 100 milijonski kredit.

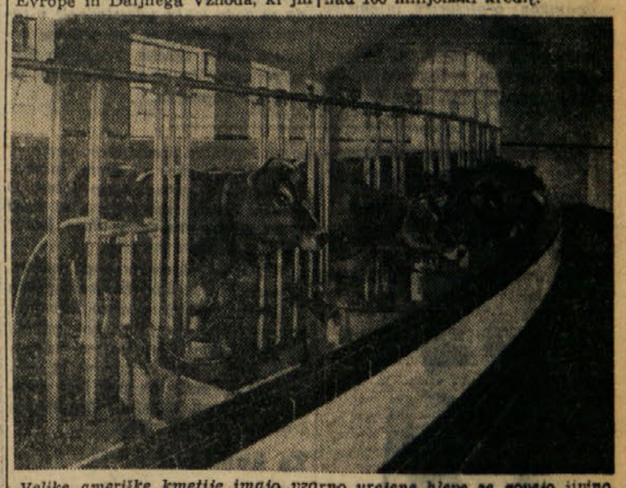

Velike ameriške kmetije imajo vzorno urejene hleve za govejo živino. To, kar bo presenetilo naše kmetovalce, je zračnost, čistoča in nadvse praktična ureditev takšnih hlevov.

Po neuradnih številkah so Združene države iz prodaje vojnih presežkov izkupile približno 240 milijonov dolarjev; od tega so prejele 45 odstotkov skupne prodajne cene v dolarjih, 15 odstotkov v tuji valuti in 40 odstotkov v drugih ameriških valutah.

Glavno vprašanje današnje prehranbene krize je, kako pokriti razliko med 15 milijoni ton razpoložljivega žita in 20 milijoni ton, ki so neobhodno potrebne za svetovno potrošnjo v naslednjih štirih mesecih. Da rešijo to vprašanje, je predsednik Truman 2. marca sklical konferenco Podpornega odbora za pobijanje lakote v Beli hiši, katere so se udeležili bivši predsednik Združenih držav Herbert Hoover, trgovinski minister Henry Wallace poljedelski minister Anderson, tajnik zunanjega ministrstva W. L. Clayton, glavni ravnatelj ustanove UNRRA Herbert Lehman in druge osebnosti. Kakšno važnost polagajo v Ameriki na rešitev prehranbenega položaja, razvidimo iz besed predsednika Trumana, ki je po pozdravu vseh navzočih izrazil upanje, da bodo z njihovo pomočjo uspeli izdelati načrt, da rešijo življenje tistim, ki zdaj živijo v obupnih razmerah in na koncu svojega govora, dejal, da je to po njegovem mnenju najvažnejša seja, kar jih je bilo za časa njegovega predsedovanja v Beli hiši.

Zmanjšanje porabe

Minister Anderson je govoril o vladnem predlogu za 25 odstotno zmanjšanje potrošnje žita in žitnih proizvodov, predvsem kruha, in o načrtu za čim večjo proizvodnjo živilskih maščob in olja. Na Američane se je obrnil s pozivom, da zmanjšanje potrošnje ni odvisno od uvedbe racioniranja živil, pač pa v prvi vrsti od dobre volje Američanov, da pomagajo v vojni prizadetim narodom, ki upajo na največjo pomoč in od Združenih držav pričakujejo rešitev.

Bivši predsednik Hoover, ki je sestavil gospodarski prehranjevalni načrt med prvo svetovno vojno, je dejal, da v primeri s povojno dobo l. 1918 število ljudi, ki jim grozi lakota, ni mnogo večje, pač pa so zaradi daljšega sodelovanja Združenih držav v vojni, danes rezerve živil v Združenih državah mnogo manjše, kot so bile po prvi svetovni vojni. Na konferenci so sklenili povečati sedanji podporni odbor, katerega častni predsednik je Herbert Hoover in ustanoviti stalni odbor, ki bo dodeljen podpornemu odboru in mu bo pomagal pri sestavi načrta za prostovoljno sodelovanje ameriškega naroda v zmanjšanju potrošnje.

Razen dobavljanja živil narodom, katerim grozi pomanjkanje, skrbi ustanova UNRRA tudi za preskrbo s sanitetnim materialom in protezami tisočem vojnih žrtev v Evropi in Aziji. UNRRA je z Grčijo, Jugoslavijo, Belo Rusijo, Ukrajino in Poljsko sklenila pogodbo, po kateri bodo te države zgradile tovarne za izdelovanje protez, katerim bo UNRRA dobavila potrebne stroje in material, kakor strokovno osebje. Na ta način bodo pomagali osebam, ki bi bile zaradi izgube udov nesposobne za delo, da postanejo ponovno koristni člani človeške družbe.

Sodobno gradivo za kmetske stavbe

Kmetska hiša se ne bo mogla upreti vplivom spremenjenih pogojev. Nove hiše bodo skoraj gotovo že v načrtih predvidevale sobe s kopalnico, hidravlične naprave, praktični cevovod, električne naprave, centralno ogrevanje, zidove in stene z dobro izolacijo ter prostorne shrambe in omare v stenah. Minili so časi, ko je morala imeti hiša ogromno jedilnico, štiri ali še več spalnic in nepotrebni prostor v kleti, hodnikih in podstrešju.

Se važnejši napredek pri kmetskih gradnjah pa predstavljajo nove vrste gradiva, izboljšanja starega gradiva in novi gradbeni postopki, ki so jih pripravili za povojne kmetske gradnje. Zgradili so že veliko število tovarn, ki bodo dobavljale poljedelcem potrebni gradbeni material. Opeka in apno, jeklo, les in tudi sintetični gradbeni material, vse to je v najtesnejši povezanosti, da bo moglo zadostiti zahtevam kmetskih gradenj. Nemogoče bi bilo podrobno našteti in opisati vse nove zamisli ter vrste novega gradiva; nekaj primerov bo zadostovalo za osvetlitev že doseženega napredka.

Cementna industrija je v veliki meri začela uporabljati lahko samotno gradivo za zidove in vmesne stene. Takšno gradivo je izboljšalo zidno izolacijo, zmanjšalo težo in pritisk zgradbe in kadar izolacijsko maso tvori material, ki je dober prevodnik toplote, pride izolacijska lastnost šamote še posebno do močnega učinka.

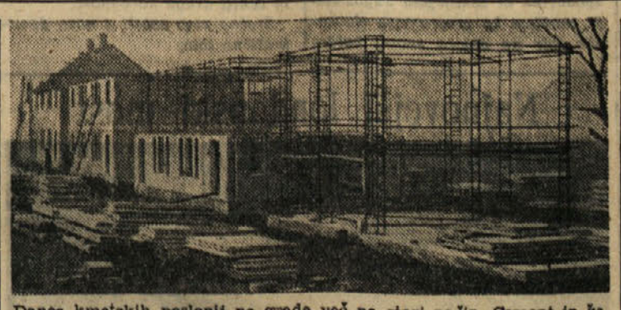

Danes kmetskih poslopij ne grade več na stari način. Cement in železo sta postala najvažnejši gradivi. Predizdelane sestavine omogočajo hitro napredovanje gradbenih del ter dajejo stavbam večjo odpornost

Že dalj časa uporabljajo za strehe in stene kmetskih zgradb tudi jeklo. Tovarnarji želijo s to tvarino pospešiti modernizacijo kmetij; s polno paro proizvajajo predizdelane pritikline, jekleno pločevino, jeklene konstrukcije in dovršene gradbene sestavine, ki jih je moči uporabiti pri najrazličnejših tipih kmetskih zgradb.

Material, ki ga vsevprek proizvajajo in je sestavljen iz več sestavin, bodo uporabili za strehe. Proizvajalci tega materiala pripravljajo zdaj strešne žlebnike, plošče iz posebne vrste azbesta in cementa, asfaltno strešno opeko, plošče iz asfalta in krede, odporno in nepremočljivo oblogo in posebne izolirne plošče. Takšen material pripravljajo v najrazličnejših debelinah in oblikah, ker pri izdelavi upoštevajo, da bi ta material mogli uporabiti tudi za tlak, strehe, strope in za zunanjo ali notranjo oblogo sten. Nove možnosti uporabljanja materiala v ploščah so dovedle do izdelovanja popolnih stenskih oblog iz najrazličnejših sestavin.

Nič manjši razvoj so dosegli na področju lesne industrije. Les je bil vedno gradbeni material, ki so ga na kmetijah kar najbolj na široko uporabljali in bo verjetno tak ostal tudi za bodočnost. Vrhovna uprava gozdov v Združenih državah predvideva, da bodo v prvih petih letih neposredno po končani vojni kmetske gradnje zahtevale letno najmanj sto milijonov kub. metrov lesa. Dve novi industrijski uporabi naj služita za osvetlitev napredka v obdelavi lesa za nove kmetske zgradbe. Ti sta: vezani les ter trden les v tankih zlepljenih ploščah.

Na splošno morejo vezani les izrabljati prav tako kot druge vrste gradbenega materiala v ploščah, le s to razliko, da ima les še določene prednosti. Iznašli so posebne vrste nepremočljivih lepil in lakov, da so mogli proizvajati takšen vezani les, ki ga je moči uporabljati tudi na zunanjih, vremenskim neprilikam izpostavljenih stenah.

Proizvajalci opozarjajo na dejstvo, da tanke zlepljene lesene plošče omogočajo gradnje izredne odpornosti, ki se lahko merijo z jeklenimi vezmi ter imajo vrh tega še lastnost trdnosti in lahkotnosti. Vezani les je moči silno na široko uporabljati pri gradnjah žitnic, svinjakov in kokošnjakov, shramb za mleko in pri notranjih oblogah silosov in stanovanj. V preteklem letu smo modernizirali neko hišo in smo ga uporabili tudi pri izdelavi samotnih delov kot podlogo za linolej, kot pod v sobi, kot oblogo sten v kopalnici in kuhinji, kot notranjo oblogo omar v zidu in kot oblogo starih sten pod tapetami.

Neki drugi zelo zanimivi napredek na področju lesne industrije pa predstavlja lepljenje različnih majhnih delov lesa s tem namenom, da ustvarijo dolge konstrukcijske dele kot preklade, koze, ostrešne trame itd. Uporabljanje gradiva v ploščah pa utegne izpodriniti tudi današnji način grajenja ogrodja in ostrešja, ker bo nadomestilo posamezne sestavine v mnogih preklادah, nosilcih, vezeh, vlačilcih in delih ogrodja običajne zgradbe. Graditelj bo mogel razpolagati z enim samim delom, ki izhaja iz temelja gradnje z glavnim nosilcem, ki tvori poglavitni sestavni del ogrodja.

Prva prednost nosilca iz plošč obstaja v dejstvu, da je moči zgraditi sestavne dele katere koli izmere in oblike. Upognjena oblika in lok predstavlja večjo odpornost in olajšuje pritrditev jeklenih ali vezanih lesenih obložnih plošč. Med novostmi razvoja na področju kmetskih zgradb vzbuja «predizdelava» silno zanimanje.

Pred nedavnim so stopili v stik z raznimi graditelji, ki ravnokar «predizdelujejo» zgradbe za oborožene sile. Mnogi izmed njih so priznali, da so nameravali pripraviti popolno serijo kmetskih zgradb, brž ko bo moči zadostiti zahtevam vojske.

Znatno število hiš so to leto zgradili in prodali najemnikom. Za kmetske zgradbe so iznašli nekaj posebno uspešnih načrtov. Seveda ti načrti predvidevajo gradnjo predvsem manjših kmetskih poslopij. Zlasti so namenjeni kmetskim družinam, ki posedujejo manjšo površino zemlje.

V bodočnosti bodo večji del kmetskih zgradb predizdelali, če bodo graditelji le mogli nuditi zgradbe, ki jih bodo kmetovalci zaradi dobre kakovosti in zmernih cen bolj upoštevali kot dosedanje.

Nekaj zanimivosti o gozdnih tleh

Ne da bi se človek zavedal, delujejo neprestano v gozdni zemlji predrobna živa bitja, ki jo predelujejo in spreminjajo v čim bolj uporabno. Nekoliko spoznamo bujnost tega življenja v gozdnih tleh, če zajamemo prgišče zemlje in si jo natančneje ogledamo. Že s prostim očesom zapazimo veliko množino črvov in črvičkov, kotačnikov in pršic, pa tudi hroščev, muh, stonog in njihovih ličink. Na 1 m² jih moremo našteti na desettisoče. Posledica njihovega dela je gnojenje gozdnih tal (sl. 1).

V to sožitje poganjajo gozdna drevesa svoje korenine in zajemajo iz zemlje potrebne hranilne snovi ter se v njej pritrjujejo. Toda korenine vseh dreves ne segajo enako globoko; nekatera drevesa; n. pr. hrast in bukev se zakoreninita globoko, druga pa plitvo; tudi niso vsa drevesa v gozdu glede tal enako zahtevna; breza je n. pr. zelo skromna, druga kot hrast, lipa in javor, pa veljajo kot izbirčna; posebno zahtevna sta jesen in brest; ostala pa, kot bukev, so nekako v sredini. Sicer ji bolj godita apnenec in lapor, vendar se zadovolji tudi s skromnejšo zemljo, če le ni presuha in prepraza.

Prav zato, ker je gozdno drevje glede zahtevnosti tal zelo različno, vsaka vrsta pa se mora v določeni meji razmeram prilagoditi, morejo uspevati v istem sklopu najrazličnejše vrste dreves.

Posebno važna za rastline je množina kislin v zemlji; vsaka zemlja ima več ali manj kislin; deloma prihajajo od rastlin, ki jih po koreninah izločajo, da raztapljajo hranilne snovi in jih raztopljene vsrkavajo; pretežno pa prihajajo soli od humoznih soli, ki nastajajo pri počasnem razpadanju rastlin v gozdnih tleh. Če jih veže apnenec, dajo zmerno črnico, ki je zaradi zračnosti in vlage nad vse zaželjena. Znamenitej take črnice so: zajčja detelja, dišeča perla, nedotik in migalica (trava). Če pa črničnih ali humoznih kislin ne veže apnenec, nastane surova črnica, ki ovira rast dreves. Ne le pomanjkanje apnenca povzroča tvorbo surove črnice, ampak tudi enostransko gojenje enobrstnih gozdov, zlasti iglavcev in pregosto bukovje; znak take zemlje je pomanjkanje podrasti, zlasti zelišč.

Humozne kisline ovirajo razkrojevalno delo gliv cepljivk, pa tudi zemlji škodujejo; spodnji del skorje izlužijo, dno postane sivo, bledo pegasto; izprani deli se naberejo globlje in zgosite ter zablatijo tla. So rastline, ki nam pokažejo kot nekaki «kislinokazi» množino humoznih kislin v gozdu. Po njih presodi gozdar, so li tla v gozdu zdrava, ali pa jih je treba zboljšati.

Tla v gozdu pa zavise tudi od podnebja in rastlinstva; med gozdno zemljo, podnebjem in rastlinstvom je neko določeno razmerje. Na eni strani vplivajo tla na rastlinstvo; prezahtevne ne uspevajo, manj zahtevne pa uspevajo. Prav tako oblikujejo rastline tla; da so stelja, listje, igle itd. važne za tvorbo črnice, je znano; od tega, kakšna je stelja, zavisi množina kislin v zemlji; zato nekatere rastline koristijo, druge pa škodujejo vrednosti tal. Posebno bukev, če ne raste preveč na gosto, je «mati» gozda, ker omogoča tvorbo dobre črnice; zato jo dandanes sade med iglavci; gojenje čistih bukovih gozdov, zlasti na neapnenih tleh, pa je kvarno za gozdna tla, ker da preveč kislin. Slično je pri hrastu, ki uničuje humozne kisline, ker prepušča (ima namreč redko krošnjo) preveč svetlobe do tal. Zato naj se druži z bukvijo, ki zbira humozne kisline.

Podnebje, padavine, mraz, vročina, veter sodelujejo pri razpadanju kamenin in omogočajo naselitev najpreprostejših rastlin, ki nadaljujejo tvorbo zemlje. Pa tudi suša in mraz slavita gozdu meje. Tako nastane med temi tremi činitelji nekak trikotnik (sl. 2). Pa tudi rastline vplivajo na podnebje, ker izhlapevajo veliko množino vodnih hlapov, zadržujejo viharje in dajejo milejše ozračje. Če se spremeni en činitelj, se pokažejo posledice na obeh drugih. Najboljši dokaz za povezanost med gozdovi in podnebjem nam nudi naš Kras. Ker so izsekali velike gozdne površine, je to vplivalo na vse rastlinstvo na kraški zemlji.

SLIKA 1 in 2

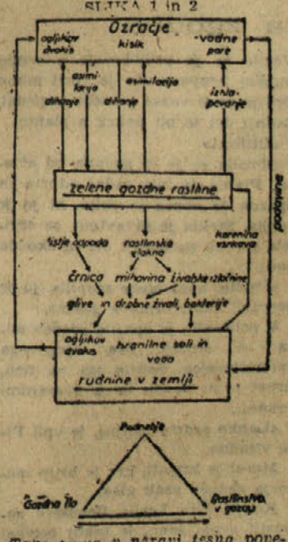

Tako tesna v naravi tesna povezanost. «KOROŠKA KRONIKA»

ŽENSKI KOTIČEK

Žene razumnice

Po dolgih letih vojne, ki je opustošila zemljo, izmrcvarila narode in jih oropala najboljših sinov in hčera, se pojavlja pred nami velika naloga materialne in moralne obnove. Veliko delo čaka na vseh popriščih. Zagrešili bi največjo napako, če bi od dela za obnovo izključevali žene. Vsakdo brez razlike, moški ali žena, je dolžan po svojih sposobnostih in močeh prispevati za bodočnost človeštva.

Do nedavna so ženo upoštevali le kot gospodinjo, vzgojiteljico, živiljo in podobno. V novejšem času so se žene izkazale v rokodelskih poklicih in tudi v industrijskih podjetjih; v komaj končani vojni pa celo v vojni industriji in pri vojnem naporu. Izkazale so se kot dobre organizatorke in žele uspeh ter priznanje zaradi sposobnosti, ki so jo pokazale tudi na vodilnih mestih.

Vprašujemo se, dali lahko pričakujemo tako pomembnih deležev žena tudi na razumskem polju? Nismo si takoj na jasnem, ker se še nismo popolnoma znebili starih predsodkov. Vemo, da so se v vseh časih rodile izredne žene, ki svetu niso dale nič manj, kakor genialni možje. Vendar razumske višine naroda ne moremo meriti po velikih pisateljih, umetnikih in učenjakih, ker so vedno le izjeme. Veličino naroda merimo po delu povprečnih razumnikov: profesorjev, inženirjev, zdravnikov itd.

Pred prejšnjo vojno so bili vsi ti poklici ženam nedostopni in ljudem so se zdele žene, ki so se kljub vsem predsodkom posvetile «moškemu» poklicu, naravnost «neženske in nevarne». Resnica je bila v tem, da so bili moški vajeni videti žene le na podrejenih položajih in so se bali njihove konkurence. S pridnostjo in sposobnostjo so si žene polagoma pribojevale pravico do višjih studijev in položajev. Danes imamo že nebroj dobrih profesoric, zdravnic, pravnic, pa tudi univerzitetnih profesoric in specialistk, ki delajo ženskemu spolu največjo čast.

Zaradi tega moramo imeti zaupanje v sposobnosti žena in jim dati položaj, ki ga zaslužijo. Popolnoma nepravilno je, če morajo žene zaradi zaostalosti javnega mnenja po nepotrebnem trošiti silo, da odstranjujejo ovire, ki jih moški sploh ne poznajo. Žene pa se morajo zavedati, da za razumski poklic ne zadostuje samo želja in nadarjenost, marveč jih čaka težko delo, ki zahteva trdno zdravje, uravnovešenost in dobre živce.

V Ameriki, kjer ženam že nekaj časa niso postavljali takšnih meja, kakor pri nas v Evropi, lahko opažamo samozavest in sproščenost. Dejstvo, da jih na vseh poljih enako upoštevajo kakor moške, jim vliva samozavest in daje sposobnost, da dosežejo najvišja mesta. Upajmo, da bo po tej vojni tudi v Evropi položaj žene enakopraven in da se bodo lahko udejstvovale v razumskih poklicih in pri delu, za katerega imajo veselje. Zanje bo največje zadoščenje, za človeštvo pa novi vir napredka.

MODA

Prijazen pomladanski kostum. Kroj je enostaven in bolj ženski, kakor smo bili navajeni zadnja leta.

Mesto dežnikov

V Parizu je skoraj nemogoče najti taksi; avtobusi in tramvaji pa so natlačeno polni. Zaradi tega morajo Parižani pešačiti več, kot že leta niso bili navajeni. Prav zaradi tega jih vidite vse z dežniki. Dežnik je Parižanki važen del obleke, prav tako kakor torbica ali rokavice. Celo ob toplem pomladnem soncu jih nosijo. Večinoma imajo dolge ročaje, zviti so in imajo prevleko iz pisane svile. Nekatere, ki so hotele biti posebno lepe, so privezale še petljo na kljuko, drugo pa na konec dežnika. Nanje se opirajo kakor na palice.

Čevlji niso prav nič podobni našim. Večinoma imajo lesene podplate, ki so včasi nekaj centimetrov visoki, kakor pri ortopedskih čevljih. Peta je prosta. Zabavno je poslušati peketanje teh «cokel» po pariškem tlaku.

Cene so zelo visoke in le malo žena si lahko privošči novosti. Naravnost astronomske cene imajo usnjeni izdelki. Poceni in v izobilju so pa lepotilna sredstva in parfemi.

Otroške oblekce so revne in drage. Ker zelo primanjkuje volne, jo nadomeščajo z umetno svilo. Tudi otroci nosijo lesene podplate kakor njihove matere.

Nikjer ni videti pravega nakita, povsod se v lažnem blesku svetlika le ponarejeno dragoceno kamenje. Parižanke ne nostjo uhanov, povsod pa pripenjajo broše najbolj čudnih oblik. Pričeske so enostavne in mladostne. Le malo jih ima lase počesane navzgor, umetnik kit in kodrov na čelu ni videti.

Za kuharice

Sirov narastek: Gladko vmešajte tri žlice moke v mrzlem mleku, nekoliko osolite in popcirajte. Dodajte 130 gr nastrganega sira, žlico jajčnega praška (razmešajte v vodi), 2 sveža rumenjaka, skodelico mleka in pol skodelice nesladkanega kondeziranega mleka. Ko ste dobro premešali, dodajte žličko pecilnega praška in trd sneg dveh beljakov. Napolnite namaščeno obliko za narastke in pustite 20 do 30 minut v srednje vroči pečici. Ko je pečeno, pustite počasi ohlajati pri polodprtih vratih in preden postrežete, za nekaj minut popolnoma odprite pečico.

GOSPODARSTVO

Upravnik češkoslovaške živnobanke dr. Slechta je imel predavanje o gospodarskih vprašanjih današnje Češkoslovaške in izjavil, da je prebivalstvo padlo s 15 milijonov na 11 milijonov. Narodna imovina je znašala v letu 1938 800 milijard kron. Nemška zasedba je oškodovala Češkoslovaško za 400 milijard kron. Dr. Slechta je nadalje izjavil, da bo večji del češkoslovaške industrije delal za Sovjetsko zvezo, dana pa bo tudi možnost prodaje proizvodov v Južno Ameriko. Do zdaj je bilo podržavljene približno 70 odstotkov češkoslovaške industrije to je 1200 podjetij.

V spodnji zbornici so objavili, da bo britanska vlada ustanovila narodno-posvetovalni svet avtomobilske industrije.

Ameriške petrolejske družbe bodo imele prednost za izkoriščanje novega petrolejskega področja, ki so ga odkrili v Saudovi Arabiji, je izjavil minister Asad Ah Facit na neki tiskovni konferenci v Washingtonu.

Britansko prehranjevalno ministrstvo je sprejelo ponudbo Avstralije za 20 tisoč ton nezluščenega riža iz žetve v letih 1946 in 1947.

JULIJSKA KRAJINA

Poročilo o aretaciji šoferja sovjetskega delegata

Njegovi dokumenti niso bili v redu

Trst, 9. marca

Policija je včeraj ustavila jugoslovanski avtomobil v ulici Silvio Pellico v Trstu, ker se šofer ni ravnal po prometnem signalu. Ker njegove listine niso bile v redu in ker je dovoljenje za kroženje z avtomobilom zapadlo, so šoferja odpeljali na postajo ameriške vojaške policije, da bi ga zaslišali.

Na policiji je izjavil, da je šofer nekega člana sovjetske delegacije pri razmejitveni komisiji, ki je zdaj v Trstu. Stopili so v stike z visjim častnikom zveznega vojaškega oddelka pri komisiji in ko so ugotovili pravilnost šoferjevih izjav, so ga takoj izpustili.

Popis tujcev

Vse osebe, ki nimajo italijanskega, ali so brez državljanstva, se morajo javiti na uradu za tujce pri policiji Julijske krajine v ulici 30. oktobra št. 2-III. nadstr. med. 9. in 12. uro. Pojutrišnjem, v ponedeljek, so na vrsti črke I, J in H.

Glavni stroški trgovcev z monopolskim blagom

Trst, 9. marca

Polkovnik H. P. P. Robertson, vršilec poslov višjega častnika za civilne zadeve, je izdal ukaz št. 83 s katerim uvaja nekaj začasnih sprememb pri plačevanju nekaterih splošnih stroškov trgovcev z monopolnim blagom, v tistem delu Julijske krajine, ki je pod Zavezniško vojaško upravo.

Člen. 1. — Povračilo stroškov.

Odstavek 1 — a) Stroški, ki jih imajo prodajalci z monopolskim blagom s prevozom soli in tobaka iz monopolskega skladišča do trgovin in s povrnitvijo ovojnine gori omenjenemu skladišču bodo povrnjeni na podlagi predložitve redne fakture, podpisane od pristojnega inspektorja za državni monopol in na podlagi izjave, da so stroški zmerni, ki ga mora izdati pristojna finančna intendanca.

b) Ob predložitvi gori omenjenih listin, odobrenih pismeno od pristojnega inspektorja za državni monopol, bodo povrnjeni vsi drugi stroški, ki se nanašajo na prodajo soli in tobaka, ki jih bo inspektor imel za absolutno potrebne.

Odstavek 2 — Prodajalci, katerim so povrnili gori omenjene stroške po prvem juliju 1945 v nadomestilo normalne upravne odškodnine, ki jo predvideva člen 45 kraljevega dekreta št. 577 z dne 14. junija 1941, bodo imeli pravico, da si dajo izstaviti potrdilo o povračilu stroškov s predhodno izpolnitvijo uredb prejšnjega odstavka tega člena.

Člen 2. — Prošnja za revizijo upravne odškodnine.

Prodajalci z monopolskim blagom lahko predložijo prošnjo za revizijo upravne odškodnine tudi za nazaj le, če lahko dokažejo, da niso mogli zaradi vojne predložiti te prošnje upravi monopola v predpisanem času.

Člen 3. — Dan vstopa ukaza v veljavo.

Ta ukaz bo stopil v veljavo z dnem mojega podpisa.

ZANIMIVOSTI

Zgodovinski meč Samurajev, last grofa Terauchija, ki ga je v njegovem imenu grof Hisiachi 30. nov. 1945 v Saigonu predal lordu Luisu Mounthbattenu, so slovesno izročili angleškemu kralju Juriju VI.

• • •

V Firencah je profesor Comoli s težko operacijo na srcu rešil življenje 8-letnega otroka, kateremu je drobec topniškega izstrelka ranil srce. Operater je v 15 minut trajajoči operaciji odstranil drobec in zašil srce.

Jasna šolska politika ZVU

Trst. 9. marca

Splošna načela Zavezniške vojaške uprave na šolskem področju, je izjavil predstavnik ZVU, so preprosta:

1) Z ozirom na določbo, da sestavljajo obstoječi italijanski zakoni, ki so bili v veljavi pred septembrom 1943, pravno podlago na področju A Julijske krajine, je treba, da se šole te pokrajine kolikor mogoče prilagodijo načrtu, ki ga predpisujejo italijanski zakoni.

2) Otroci imajo pravico do pouka v materinščini.

3) Šole morajo biti svobodne in v njih ne sme biti nobene politične propagande.

4) Italijanske otroke je treba učiti spoznavati slovensko zgodovino in kulturo; slovenske otroke pa je treba spoznavati z italijansko kulturo in zgodovino, tako da bosta obe narodni skupini znali ceniti druga drugo.

ZVU ne bo ukinila tistih nekaj šol, ki nočejo slediti tem načelom — je poudarjal predstavnik — uradno bomo pa priznali samo tiste šole, ki sledijo uradni šolski politiki. Plače učiteljem, popravljanje šolskih poslopij, dobava opreme in potrdila o učenčevem obiskovanju šole, vse to je zagotovljeno le uradno priznanim šolam; tega ne bodo priznali zasebni pobudi skupinam, ki imajo politične namene in vztrajajo pri izvajanju propagande do otrok ter odklanjajo šolsko politiko ZVU.

Večina šol na področju A je uradno priznana; samo šestina slovenskih šol deluje na zasebno pobudo političnega značaja, ostalih pet šestin pa je sprejelo ugodnosti, ki jih imajo zaradi uradnega priznanja.

Kljub temu pa — je nadaljeval predstavnik — so nekateri razlogi nezadovoljstva pri določenem delu slovenskega prebivalstva:

a) Primanjkuje primernih šolskih knjig v slovenskem jeziku. To vprašanje bo v kratkem rešeno. V teku tega tedna bodo razdelili 4500 abecednikov, večje število šolskih knjig za vse razrede pa je v tisku.

b) V nekaterih slovenskih krajih oporekajo poučevanju italijanščine.

Starši imajo pravico zahtevati, da njihovega otroka oproste poučevanja italijanščine, v nekaterih občinah pa želijo, da bi bila italijanščina popolnoma neobvezna.

Da bi ustregli želji ljudstva, so določili, da bo italijanščina popolnoma neobvezna v vseh mestih in vaseh, kjer je več kot 75 odstotkov slovenskih družin. Drugod bo ostal v veljavi dosedanji sistem, to je, poučevali bodo italijanski jezik, toda lahko zahtevajo, da njihove otroke oproste pouka tega jezika.

c) Opozorili so, da predvideva program za italijanske šole pouk zgodovine in zemljepisa Jugoslavije, medtem ko program za slovenske šole ne določa snovi, katero naj predelajo slovenski učenci, da bodo spoznali zgodovino in zemljepis svojega naroda.

Podrobna navodila v slovenskih programih so opuščena samo iz razloga, da bi nudili slovenskim učiteljem večjo svobodo; na seji ravnateljev slovenskih šol smo pojasnili, da prepuščamo pouk zgodovine, zemljepisa in slovenske kulture njihovim navodilom. Da bi pa odstranili kakršen koli nesporazum, pripravljamo dodatek k slovenskemu učnemu načrtu, ki ga bodo dobili vsi učitelji. Dajal bo točna navodila za poučevanje slovenskih otrok o njihovi zgodovini in zemljepisu.

d) Odpust nekaterih učiteljev je povzročil nezadovoljstvo, zato zdaj skrbno preučujejo posamezne primere prizadetih učiteljev.

e) Nakatere skupine so ostro obsojale namestitev nekaterih učiteljev in svetovalcev prosvetnega oddelka ZVU. Toda edina obtožba proti tem osebam je, da niso hotele ostati pod nadzorstvom partizanske uprave.

ZVU mora ostati nepristranska, zato ne more sprejeti kot razlog odpustitve dejstva, da prizadete osebe niso odobravale ali podpirale partizanske uprave.

Oblasti ZVU so skrbno preiskale primere prizadetih oseb in niso našle ničesar, kar bi dokazovalo, da so bili aktivni fašisti ali sodelavci nacistov. Jasno je, da bi bil odpust brez take potrditve nepravičen.

ZVU noče imeti v svojih uradih in šolah sovražnikov demokracije; toda pristranske obtožbe, ker ne soglašajo s prepričanjem in delom drugih, teh ne morejo obremeniti in vplivati na pravično vlado. Za upoštevanje možnosti odpusta je treba predložiti točna dejstva, ki naj bi dokazala krivdo.

Kljub vsem obsodbam je ZVU ustanovila 128 osnovnih in 6 srednjih šol s slovenskim in hrvatskim učnim jezikom, ki so sprejele učni načrt ZVU. Delo v šolah dobro napreduje. Otroci se uče v materinem jeziku; uče se jugoslovanske ter italijanske zgodovine, zemljepisa in kulture. Zaradi trenotnega položaja v šolah niti slovenskih niti italijanskih otrok ne poučujejo zgodovine zadnjih 25 let, ker je ni mogoče podajati s potrebno nepristranostjo.

Ko bo podpisan mir in se bo poleglo razburjenje, da bo mogoče brez predsodkov poučevati najnovejšo zgodovino, bodo te opustitve in omejitve odpadle. Važno je, da lahko večina otrok na področju A Julijske krajine obiskuje šole, kjer jim usposobljeni učitelji nudijo dober pouk v materinščini in da je ta pouk brez kakršne koli propagande in političnega boja.

Na ta način bodo imeli otroci obeh narodnosti priliko razumeti in ceniti drugo narodnost.

Srečno smo začeli z novo demokratično šolo.

Najnovejši londonski most

Nedavno so v Londonu do kraja dogradili most Waterloo. Most je lepa slika gradbene tehnike; opremljen je tudi s posebno razsvetljavo.

Zvišanje takse na igralne karte

Trst, 9. marca

Polkovnik H. P. P. Robertson, vršilec dolžnosti višjega častnika za civilne zadeve, je izdal ukaz št. 81 s katerim zvišuje takso na igralne karte in določa vzorce za devnih taksnih znamk v Julijski krajini, ki je pod Zavezniško vojaško upravo.

Povišanje vojaških podpor

Trst, 9. marca

Predsedstvo občine sporoča:

Interesenti, ki niso prejeli vabila za dvig knjižic za podpore, naj se od 11. do 16. t. m. zglasijo na občinskem uradu VII — vojaški oddelek — v ulici Diaz 25, III. nadstropje, soba 74 med 8.30 in 16 uro, kjer morajo predložiti dokazilni dokument (potrdilo vojaškega poveljstva, pismo Rdečega križa) o vpoklicu pod orožje, ujetništvu, smrti ali pogrešanju vojaške osebe, ki upravičuje do dnevne podpore.

Opozarjamo svojce vojaških oseb, ki so se vrnile k družinam, da morajo takoj vrniti občini stare knjižice za podpore, ker bodo sicer kaznovani po odgovarjajočih zakonih.

Seznam cen

Komisija za določitev cen poroča, da je Zavezniška vojaška uprava odobrila sledeče cene: testenine na nakaznico 24 lir kg; sladkor papeske komisije 93 lir kg; koruzna moka, Sepral 20 lir kg; kava, Sepral 685 lir kg; piškoti brez maščob 90 lir kg; piškoti z 10% maščob 150 lir kg; ženske nogavice z občinskimi nakaznicami 49 lir par; spodnje perilo, za srednjo velikost, z občinskimi nakaznicami 253.50 lir komad; hlačke za srednjo velikost, z občinskimi nakaznicami 96.50 lir komad.

GORICA

Prireditve za goriško prebivalstvo

Častnik «Special Service» divizije «Modrih vragov» poročnik Daniel Dailey, je v razgovoru z novinarji povedal, da je izpolnil dano obljubo in goriškemu občinstvu pripravil nekaj izrednih gledaliških predstav. Pred nekaj dnevi se je vrnil iz Milana, kjer se je pogajal z igralci. Pogodbe sicer še niso zaključene, vendar so tik pred podpisom in je že gotovo, da se bodo pričele predstave v gledališču Verdi še v tekočem mesecu. Na sporedu se opere «Traviata», «Carmen» in «Seviljski brivec», v katerih bodo nastopali prvovrstni igralci italijanske opere. Razen najboljših igralcev je poročnik Daniel Dailey za te predstave najel tudi balet milanskega gledališča Scala, ki sestoji iz 40 plesalk in 60 godbenikov milanskega orkestra. Za konec aprila pa je v načrtu nov gledališki spored s še bolj znamenitimi umetniki.

V marcu bo «Special Service» razen omenjenih oper priredil tudi revijo moderne glasbe, ki jo bo izvajal Semprini s svojim orkestrom in igralsko skupino, v kateri sodelujejo znani kitarist Ceglie, trio Capinera in razni plesalci.

Razdeljevanje krompirja

Statistični gospodarski urad za kmetijstvo sporoča, da se je začelo razdeljevanje semenskega krompirja vsem kmetovalcem, ki so redno predbeležili. Kmetovalci goriške občine naj dvignejo nakaznice za krompir v uradu Useag na korzu Roosevelt 5, drugo nadstropje, najkesneje do srede 13. marca. Po preteku tega roka bodo izgubili pravico na dvig nakaznice in preostali krompir bodo izročili drugim prosilcem.

Tatvini

Ko se je Angelica Argilo, stanujoča v ulici Marconi 5, vrnila z obiska pri Carmeli Filippettijevi, je opazila, da ji je izginil dragocen zlat prstan. Ker si zadeve ni mogla pojasniti, jo je prijavila policiji.

— Noemi Koršič iz Cerovega je včeraj policiji naznanila Ferruccia Ambrosia zaradi neupravičene prilastitve.

Zaradi skrivanja orožja

Vojaško sodišče je kot višje sodišče včeraj sodilo Rafaela Pintarja, gostilničarja v ulici XX. septembra, obtoženega zaradi nezakonite posesti revolverja znamke Beretta in obleke ter konzerviranega hrane zavezniškega izvora. Pintar se je zagovarjal, da je našel v cunjo zavito orožje septembra lanskega leta v svoji kleti in ga iz strahu, da ne bi imel sitnosti, ni izročil policiji in dodal, da če bi ga agenti, ki so preiskali njegovo stanovanje, vprašali, ali ima orožje, bi to takoj priznal. Sodišče je upoštevajoč dejstva Pintarja spoznalo za krivega obeh obtožb in ga zaradi posesti revolverja obsodilo na 105 dni zapora in zaradi posesti ostalih predmetov na 15 dni zapora.

Zaradi kršitve Splošnega ukaza št. 28 je isto sodišče obsodilo na 7 dni zapora Maksa Juga iz Kanala in Nerea Pizzula iz Krmina.

Slovensko narodno gledališče

Jutri, v nedeljo, bo Slovensko narodno gledališče vprizorilo v Ljudskem domu ob 20. uri Matej Borove «Raztrgance».

TRST

Obsodba kolaboracionista in morilca

Včeraj zjutraj se je moral pred izrednim porotnim sodiščem zagovarjati Anton Braida, obtožen, da je služil v črnih brigadah in v republikanski straži ter da je 22 julija 1944 v sporu političnega značaja ustrelil s puško proti Avgustu Turinu in ga ubil.

Braida je priznal, da je služil proti svoji volji samo pri domači milici. Po lastnih izjavah je bil 22. julija zvečer v gostilni «La gran via» v ulici Rossetti, kjer se mu je približal Turina, ki ga prej ni poznal in mu ponudil pijačo in začel z njim pogovor. Ob tej priliki mu je skušal Turina odtrgati značke, ki jih je imel na ovratniku vojaškega jopiča. Ko sta skupaj zapustila gostilno, mu je Turina grozil s samokresom tako, da je moral v samoobrambi sprožiti puško.

Državni tožilec je zanikal zločin sodelovanja zaradi nezadostnih dokazov in je izjavil, da vzroki zaradi katerih je Braida tako ravnal, ne morejo opravičevati tega dejanja. Medtem ko je zahteval oprostitev glede sodelovanja, je zahteval dosmrtno kazen zaradi umora.

Odvetnik Turola je izjavil, da so podatki preveč skromni in nasprotujoči si, da bi mogli nuditi mirno sliko dogodka. Priporočal je olajševalne okoliščine in prepustil sodišču, da izreče pravično sodbo.

Sodišče je spoznalo Anton Braida krivega umora in ga obsodilo z upoštevanjem olajševalnih okoliščin na 14 let ječe z vsemi posledicami, ki jih predvideva zakon.

Vrhovno zavezniško sodišče

Puška znamke „Thompson" in skladišče zavezniškega blaga

Včeraj se je moral zagovarjati pred vrhovnim zavezniškim sodiščem 61-letni kmet Sebastian Sonego iz Trevisa, obdolžen dveh zločinov: a) da so 30. januarja 1946 v Trstu našli pri njemu puško znamke «Thompson» z dvemi škatlami nabojev in v istem času tri posode bencina, devet posod petroleja, majhen električni motor, tri pare gumijastih in šest parov usnjenih čevljev, štiri pregrinjala za kamion, suknje, srajce in druge dele oblačil manjše vrednosti, vse last zavezniških oboroženih sil.

Blago je kupil od angleških vojakov, ki so bili naznanjeni vojaškim oblastem, za znesek 300.000 lir. Ker ni imel starec možnosti, da bi plačal blago, sta mu pomagala brata Ivo in Duilio Camerini.

Glede puške je Sonego dejal, da jo je imel za spomin, ker je pripadala njegovemu sinu partizanu, ki je padel, ko se je boril v vrstah «alpskih lovcev».

Odvetnik Ferero, ki ga je branil, je mogel dokazati z dokumenti, da je puška resnično pripadala padlemu sinu in glede druge obtožbe, da je starec igral v tej zadevi stransko vlogo, ker ni bil on tisti, ki je šel iskat vojake, temveč so mu prišli oni ponujat blago, katerega niti ni kupil.

Sodnik, stotnik Leaning, je spoznal obtoženca za krivega obeh zločinov in ga je obsodil, na skupno 18 mesecev zapora. Upoštevajoč njegovo starost in fizično stanje, je kazen pogojna.

Gledališče Fenice

Danes v soboto, in jutri v nedeljo predvaja 7a Welfare Entertainments izvrstno varietejsko predstavo «Trije Cavallini», z začetkom ob 15.30 in 20. uri. Predprodaja vstopnic pri gledališki blagajni.

PULJ

SESTANEK POLJEDELCEV S PODROČJA A

Na ukaz urada za preskrbo Zavezniškega vojaškega poveljstva so povabili vse imetnike krav na področju A, da pridejo v sredo 13. marca ob 11, uri na sestanek, ki bo na sedežu poljedelskega inspektorata.

NADZORSTVO NAD PRODAJO TKANIN

Trgovci z oblačili naj predložijo trgovinski zbornici seznam o stanju tkanin, ki so izdelali jih od 15. februarja do 8. tega meseca. Priložijo naj tudi odnosne nabavne bone.

RAZDELJEVANJE PETROLEJA ZA RAZSVETLJAVO

Trgovinska in industrijska zbornica javlja: 8. tega meseca bodo krajevne drogerije začele razdeljevati petrolej za razsvetljavo za tekoči mesec v sledečem redu: dva litra petroleja pripada družinam, ki nimajo električne luči ter tistim družinam, katerim živilski urad ni razveljavil odrezkov za petrolej družinske nakaznice (3 izdaja 1945). Od teh nakaznic bodo odrezali odrezek P 77. Pol litra petroleja pa bodo dobile vse družine, ki prebivajo na puljskem področju.

Razdeljevanje se bo končalo 31. tega meseca. Cena petroleju je 23 lir liter.

Sobotna križanka št. 30

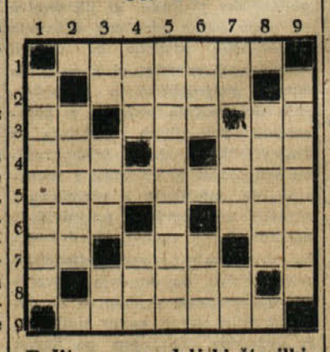

Rešitev v ponedeljski številki

Vodoravno: 1. imenovati, razlegati; 2, italijanska tvornica letal in orožja; 3. egiptovsko božanstvo - on lahko - začetnici imena poveljnika «Modrih vragov»; 4. zlato (ital.) - vzročni veznik; 5. pristaš sodobne umetnosti; 6. domača žival (dvojina) - zahodnoevropska reka; 7. oslovski glas - poseduje - nikalnica; 8. naznanilo (tujka); 9. lepota.

Navpično: 1. važen poljski pridelek; 2. letovišče v Švici; 3. zacetni črki vodilnega francoskega socialista - vrsta pesnitve - ploskovna mera; 4. umetnost (lat.) - žensko ime; 5. asirska kraljica; 6, 15. dan v mesecu po starem rimskem koledarju - oseba iz Kozakovega romana «Šentpeter» (4. sklon); 7. kazalni zaimek - perzijski kralj - srbska predpona; 8. iz mesa; 9. rokodelec.

RADIO

Slov. vesti: 7.15, 12.45, 20., 23.15 uri. Ital. vesti: 7.30, 13., 20.15, 23. uri.

Nedelja, 10. marca

7 glasba za dobro jutro; 7.55 pestra jutranja glasba; 9.30 kmetijska oddaja; 10 prenos maše iz Sv. Justa; 11.10 nedeljski glasbeni spored; 12.15 verski govor (slov); 12.30 predavanje (kmetijsko) (slov); 15.20 otroška ura (slov.); 15.40 otroška ura (ital.); 16 radijska kronika nogometne tekme; 16.45 prenos iz gledališča «Verdi»; 19 slovenske pesmi poje baritonist A. Strukelj; 19.20 Dvorak: koncert za čelo in orkester; 19.50 predavanje o telesni vzgoji; 20.30 nekaj madžarskih plesov; 20.45 sportna poročila; 21 slavni skladatelji; 21.45 igra; 22.30 večerna glasba; 23.25 nočno zabavišče.

Ponedeljek, 11. marca

7 glasba za dobro jutro; 7.55 pestra jutranja glasba; 11.30 vesela glasba; 11.45 univerza na radiu; 12.30 predavanje v slovenščini; 13.15 pestra glasba; 14.15 pregled vesti; 17 prenos iz Vidma; 18 angleška folklorna glasba; 18.30 plesna glasba; 19 ženska ura (slov.); 19.20 pevski koncert sopranistke Vidali Ksenije in basista Petrovčica Toneta (slov.); 20.30 glasbeni izprehod; 21 koncert pod vodstvom dirig. Toffolo; 22 igra; 22.30 plesna glasba; 23.25 nočno zabavišče.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

E. WALLACE 29.

POTEPUH

Pustolovska zgodba

Cesta ob šoli je bila popolnoma prazna; srečala je le redke pešce in posamezna vozila, ki so bila namenjena v mesto. Pita ni mogla opaziti.

«Nato pojdite proti polju», je bilo napisano na listu in Otilija je zvesta navodilom krenila s ceste. Nadaljevala je pot med polji, tu pa tam so bile raztresene hiše in na obzorju je videla obrise hribov. Otilija je sedla ob cestnem robu, ko je nenadoma opazila avto, ki se je počasi približeval. Vozač je bil tako majhen, da ga je nahitro zamenjala z dečkom. Stari motor se je približeval z velikim hrupom in ko se je približal, se ji je zdelo, kakor da bi vozil mimo težek tank.

Vozač je bil moški srednjih let, brado mu je krasila 'muha', na nosu je imel ogromne naočnike brez roba. Z obraza je odsevala odločnost, kakor, da bi od njegove volje zavisel, če spravi v pogon avto. Vozilo se je približevalo z vedno hujšim hrupom. Ko je vozil mimo Otilije, jo je vozač prcseče pogledal. Zadnji del je bil pokrit s plahto.

«Otilija!»

Obrnila se je in zavpila od strahu. Plahta je bila zadaj odprta in opazila je obraz in roko, ki jo je vabila. Stekla je za avtom, se oprijela z roko za zadnji del in skočila nanj.

«Pazite, kam boste stopili», jo je posvaril Pito; «Imava goste».

V polmraku je opazila rdečebradca in široko lice njegovega spremljevalca. Sedela sta na tleh, hrbet proti hrwtu in z zvezanimi rokami.

«Lahko sedete nanju», je vpil Pito vijudno.

Moral je kričati, ker je hrup motorja zadušil vsak glas.

Ko je Pito Leslie Beausere zapustil svojo ženo, je takoj poiskal brzojavni urad. V žepu je imel samo še dva dolarja; zato se je odločil narediti konec revščini. Brzojavnega urada ni mogel najti brez izpraševanja, to pa bi ga izdalo zaradi angleškega naglasa. Zato je raje krožil po mestu in ga kmalu našel. Reklamna deska pri neki trgovini je pela slavo mestni okolici in, da bi bilo to nazorno pokazano, je spreten risar naredil načrt mesta in okolice: Na načrtu je opazil senčnat drevored na katerem je bilo napisano «Cesta proti Ogdensburgu». Prav Ogdensburg. in okolica sta zanimala Pita.

Poleg kina je v mestu bilo tudi gledališče. Pitove pozornosti niso vzbudile ogromne reklame, temveč predvsem prepir med voznim tovornega avta. Očividno je pripeljal igralce in se ni mogel sporazumeti z gospodom zelo vzvišenega in gospodovalnega vedenja: najbrže je bil sam impresarij in prvi igralec skupine.

Pito je bil predaleč, da bi lahko razumel, čemu sta se kregala, vendar je uganil, da je bilo zaradi denarja.

Ko se je oddaljil, je opazil kako pomnožena je bila policija. Dva moška, ki sta hodila pred njim, sta brez dvoma bila policijska agenta v civilu. Prvi si je odkril klobuk in tako je Pito lahko videl svetle lase in plešo na sredi glave. Ko se je približal, sta se pogovarjala.

«...niti v desetih letih. Zadnjič je bilo, ko je Mihael ubil odvetnika Noreya. Prerezal mu je vrat, ravno tako, kakor smo videli danes pri potepuhu».

Pitu je to zadostovalo. Našli so truplo in četudi ni čul svojega imena, je razumel pogovor. Iščejo ga in vedo, da je v mestu, ali vsaj sumijo.

Končno je našel brzojavni urad in se z obrazcem v roki postavil k pisalni mizi. Hotel je dobro premisliti, kako bi lahko napisal. Bilo mu je odvratno, zdelo se mu je, da popušča, če odpošlje telegram. Kakor koli je obračal, je pomenilo popuščanje. Misliti pa je moral tudi na Otilijo...

Pričel je pisati, pa se je takoj ustavil. Čemu bi bil brzojav, če bi ga aretirali zaradi uboja Harryja. Pot ga je oblil, ko je pomislil na posledice aretacije.

Nenadoma se je odločil; napisal je listek Otiliji in ogledoval, da bi našel človeka, ki bi ji ga dostavil. Neki deček je stal pri okencu in plačeval brzojav, ki ga je oddal. Pito mu je namignil in deček se je plaho približal.

«Poglej, teh 25 centezimov je tvojih, če neseš pismo gospodični, ki čaka pred lekarno».

Ko je deček odšel, je Pito krenil počasi proti vratom in se umaknil novemu prišlecu.

«Dober dan, bratec».

Rdečebradec je bil bolj presenečen, kakor Pito. Glas se mu je nekoliko tresel. Za njim je šel zvesti spremljevalec Pepito, ki ni govoril, njegove oči pa so dejale:

«Preveč agentov je okoli nas».

«Vstopi rdečebradec», je rekel Pito vijudno, «Presrečen sem, da te vidim».

Rdečebradec je opazil, da ima Pito levo roko z žepu.

«Kako si postal eleganten! Nikoli te še nisem videl z rročicami. Izgledaš kot knez: ali ni tako, Pepito?»

«Prav tako», je zamrmral Pepito.

«Iti moram», je dejal Pito.

Rdečebradec se je takoj umaknil. Ko je Pito bil na cesti se je obrnil, ker je rdečebradec vpil za njim.

«Poslušaj!» Rad bi s teboj govoril, fant. Ali ne bi šel malo z nama iz mesta?»

«Čuj, čuj!» je oponašal Pito. «Kje pa je pokopališče, če moje vprašanje ni neumestno?»

«Kakšno pokopališče?» je z užaljenim glasom vpraševal rdečebradec. «Pokopališče ne spada prav nič v ta pogovor. Jaz in Pepito bova šla naprej; mislim, da je moj predlog sprejemljiv, ali ne Pepito?»

Pepito je prikimal, kakor vedno. Pitova slabost je bila radovednost.

«Pojdita», jima je ukazal in hodil za njima. Z vojaškim korakom, kakor običajno, sta korakala okoli ogla. Pito je smuknil za njima, ker je vedel, da so to posebno nevarna mesta.

Na koncu ceste je bila majhna skupina ljudi in nekaj kramarjev. Nekaj korakov pozneje so srečali procesijo ljudi in otrok. V mestu je bil cirkus, ki je delal reklamo za večerno predstavo. Peljali so nekaj pozlačenih voz, na njih so bila lepa dekleta v pisanih kozaških oblekah, klovni, lev v kletki, kamele in na koncu lovec s tolpo psov. Za njimi je vozil star tovorni avto pokrit z blatno plahto.

Rdečebradec in prijatelj sta se ustavila in se z vojaško točnostjo približala. «Videl sem tvoje dekle v mestu», je dejal rdečebradec. «Lepo dekle je, prava gospodična. Jaz in Pepito sva govorila o tebi.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dve novi slovenski brošuri

«Nastanek ameriške ustave» (zanimivo pisana istorija o rojstvu ameriške svobode z dodatkom: «Zakon pravic), s slikami, cena 5 lir.

«Volitve v Združenih državah» (poljudni opis priprav za volitve ter svobode govora in tiska v Ameriki), s slikami, 32 strani, cena 5 lir.

dobite v "Centru za obvestila„ Borzni trg št. 8